

РАБОТНИКАМ КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Дарагія сябры!

Шчыра віншую вас з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры.

За шматвяковую гісторыю ў краіне сфарміравана адметная багатая культурная спадчына. Менавіта яна аб'ядноўвае ўсіх нас, напauняе сэрцы любоўю да роднай старадаўняй і велічнай зямлі.

Беражліва захоўваючы нацыянальныя здабыткі, сёння вы працягваеце напauняць айчыннае мастацтва матэрыяльным і духоўным зместам. Кожны з вас уносіць вялікі ўклад у выхаванне новых пакаленняў беларусаў, якія ганарацца сваёй самабытнасцю.

Дзякуючы вашым таленту, натхненню, вопыту і ведам штогод скарбонка нацыянальнай культуры ўзбагачаецца выдатнымі прэм'ерамі, цікавымі мастацкімі творамі, яркавымі перамогамі на міжнародных фестывалях і конкурсах, шэдэўрамі, дастойнымі нашага часу.

Упэўнены, што агульнымі намаганнямі мы і надалей будзем садзейнічаць выхаванню таленавітай моладзі, задавальненню сацыяльных патрэб грамадства, фарміраванню пазітыўнага іміджу Беларусі за яе межамі.

Жадаю ўсім шчасця, здароўя, міру і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Духоўная танальнасць пакалення Незалежнасці

10 кастрычніка, напярэдадні Дня работнікаў культуры, у Беларускам культурным цэнтры духоўнага адраджэння, што месціцца ў Храме-помніку ўсіх святых, адбылася ўрачыстая імпрэза ў гонар тых, хто паводле слоў класіка, пакліканы "сеяць разумнае, добрае, вечнае".

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ / Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

Віншаванні

Дарагія сябры!

Ад усёй душы віншуем вас з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры!

Сённяшні дзень — гэта, перш за ўсё, добрая магчымасць выказаць словы ўдзячнасці тым, хто сваім пакліканнем абраў служэнне культуры, захаванне і павышэнне яе багатых традыцый. Ваша праца доўгім годам асабліва эмацыянальна, выхоўвае ў маладым пакаленні добры мастацкі густ, дапамагае раскрыць і рэалізаваць творчы патэнцыял.

Бо незалежна ад таго, працуеце вы ў бібліятэцы ці музеі, доме культуры ці ў тэатры, вы з'яўляецеся носьбітамі і захавальнікамі духоўных каштоўнасцяў, уносіце неацэнны ўклад у папулярнасць і багацейшую шматнацыянальнай культурнай спадчыны нашай краіны, садзейнічаеце ўмацаванню маральных асноў грамадства, выхоўваеце пацукі прыгожага.

Сёння сфера культуры дынамічна развіваецца. Забяспечаны стабільнае фінансаванне, добрая матэрыяльна-тэхнічная база і прафесійная сістэма падрыхтоўкі кадраў. На высокім мастацкім узроўні праходзяць маштабныя дзяржаўныя мерапрыемствы. Высокія ацэнкі атрымалі цырымоніі адкрыцця і закрыцця II Еўрагульні, душэўныя, яркія, з прэзентацыяй Беларусі ад яе старадаўніх вытокаў да суперсучаснай IT-краіны.

Мы па вартасці ганарымся сваёй культурнай і гістарычнай спадчынай, імёнамі выбітных дзеячаў культуры і мастацтва, якія ўпісалі яркія старонкі ў летапіс сусветнай культуры. І гэтым пацукі гонару прасякнута ўся наша дзейнасць.

Дарагія сябры! Я хачу ад усёй сэрца аддзячыць кожнага з 60-тысячнай арміі работнікаў сферы культуры за працу, часам зусім бескарыслівую, за творчасць, энтузіязм і шчырую адданасць прафесіі. Ад усёй душы жадаю вам моцнага здароўя, аптымізму і энтузіязму ў дзейнасці, новых творчых ідэй і магчымасцяў, а што самае галоўнае — задавальнення ад сваёй работы.

Са святам, дарагія калегі!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь **Юрый БОНДАР**

Паважаныя работнікі культуры!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і ад сябе асабіста сардэчна віншуем вас з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры.

Выказваем глыбокае і шчырае пацукі ўдзячнасці за плён вашай стваральнай дзейнасці па стварэнні і спадчыннага духоўных каштоўнасцяў, выхаванні падрастаючых пакаленняў, павышэнні нацыянальнай культурнай спадчыны, папулярнасці яе багатых традыцый.

Няхай ваша самаадданая і напружаная праца заўсёды прыносіць вам поспех і задавальненне, невычэрпную энергію і аптымізм.

Ад усёй душы жадаем моцнага здароўя, асабістага шчасця і новых творчых здзяйсненняў.

Ігар **МАРЗАЛЮК**, старшыня камісіі

Паважаныя работнікі культуры! Дарагія сябры!

Прыміце самыя шчырыя і шчырыя словы віншавання з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры!

Асветніцкі характар вашай дзейнасці нясе ў сабе святло і любоў, прыгожасць і дасканаласць, спрыяе захаванню і павышэнню культурнай спадчыны нашай краіны.

Ваша праца неацэнна. Вы — злучальнае звяно сучаснасці з мінулым, праваднікі культуры ў будучыню. Менавіта кожны з вас без перабольшвання па праву лічыцца ўвабленнем творчасці і таленту. Вы ствараеце людзям свята, дапамагаеце маладому пакаленню далучыцца да вытокаў беларускай культуры, бачыце ў ёй самае каштоўнае.

У гэты святочны дзень дазваляе выказаць вам шчырыя словы ўдзячнасці за нягаснае творчае гарэнне і самаадданасць абранай справе.

Жадаю не спыняцца на шляху ўдасканалення, шукаць і знаходзіць цудоўныя ідэі, увабляць іх у шэдэўры. Няхай вас акружаюць удзячныя знацікі вашай працы, а вынікі дзейнасці прыносяць задавальненне і пацукі прафесійнага трыумфу. І няхай ваша праца заўсёды будзе годна ўзнагароджана, а заслугі не застаюцца незаўважанымі.

Моцнага вам здароўя, дабрабыту, невычэрпнага натхнення, грандзёных дасягненняў, маральнага задавальнення ад выкананай працы! Са святам, дарагія сябры!

Таццяна **ФІЛІМОНАВА**,

старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму

Геніяльны інструмент!

Дзякуючы падтрымцы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь **Аляксандра Лукашэнкі**, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі з'явіўся новы канцэртны раяль, усталяваны на сцэне **Вялікай залы**. Першымі публічнымі выступленнямі, праведзенымі на новым інструменце, сталі два канцэрты **XIV Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета**. А напярэдадні адбылося тэсціраванне раяля вядучымі піяністамі нашай краіны, куды былі запрошаны і прадстаўнікі СМІ.

ная піяністка **Алена Асташкіна-Мысліўчык**, малады выканаўца, лаўрэат міжнародных конкурсаў **Аляксандр Данілаў**, нашы настройшчыкі. І ўсе яны адразу заўважалі моц і прыгожасць гукі. Літаральна ў адзін голас гаварылі: такога цудоўнага раяля ў нас яшчэ не было.

Надзея **БУНЦЭВІЧ**

Новы раяль — на сцэне філармоніі.

— Да канцэртнага раяля, — гаворыць мастацкі кіраўнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі, заслужаны дзеяч мастацтваў краіны **Юрый Гільдзюк**, — патрабаванні асабіста. Максімум іх эксплуатацыі ў канцэртнай зале — пяць — дзесяць гадоў, далей яны прыдатныя хіба для рэпетыцыйнага класа. А ў нас апошні такі інструмент быў набыты ў 2006 годзе, ён ужо на 80 адсоткаў зношаны. Таму раяль нам быў вельмі і вельмі неабходны. І менавіта фірмы "Стэнвэй", бо гэта — сусветны брэнд, бо апытых каля 2000 вядучых музыкантаў свету, амаль усе з іх (ажно 96 адсоткаў!) выкарыстоўваюць такія інструменты ў сваёй канцэртнай практыцы. І гэта зразумела: у раяляў "Стэнвэй" папраўдзе высокая якасць — можна сказаць, бес-

кампрамісная, гэта вяршыня дасканаласці ў вырабе такога роду музычных інструментаў.

Таму мы вельмі ўдзячны кіраўніцтву краіны: за ўсе гады гэта самы лепшы раяль, які ў нас быў. Раней мы куплялі іх у крамах, абіраючы адзін з пяці — шасці магчымых. А гэта паступіў да нас непасрэдна з фабрыкі, дзе яго выраблялі ўручную. Падобныя заказы на раяль выконваюцца толькі па дамове, мы маглі б атрымаць такі інструмент не раней за 2021 год, але фірма зрабіла для нас выключэнне.

Я быў першы, хто апрабаваў новы раяль. Эмоцыі — неверагодныя. А галоўнае — адчуванне неверагоднага адзінства з інструментам, калі пачынае здавацца, што гэта ён сам гучыць, сам іграе. Раяль тэсціравала камісія, у якую таксама ўвайшлі народныя артысты Беларусі **Ігар Алоўнікаў**, выдат-

Ды ўсё ж галоўным выпрабаваннем сталі першыя канцэрты. На новы раяль выступіў турэцкі піяніст і кампазітар **Фазыл Сай**, а ў наступны дзень сольны канцэрт даваў сусветна знакаміты **Барыс Берасоўскі**. Ён яшчэ на рэпетыцыі, ледзь дакрануўся да клавішаў, сказаў: "Геніяльны інструмент!" А выканаўшы на канцэрце з'яўленую праграму, вельмі многа іграў на біс. Можна, яшчэ і таму, што не хацеў развітацца з такім інструментам. Я чуў, як хтосьці ў зале на гэты конт пажартаваў: "Відаць, Бора спадабаўся раяль". Мець у нашай філармоніі такі інструмент — сапраўднае шчасце.

Беларуская дзяржаўная філармонія выказала ўдзячнасць Прэзідэнту краіны Аляксандру Лукашэнку праз нашу газету:

"Паважаны Аляксандр Рыгоравіч!

Калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі выказвае шчырую і сардэчную ўдзячнасць за ўвагу, якую Вы надаеце пытанням культурнай палітыкі Беларусі. Дынамічнае развіццё і падтрымку атрымалі ўсе галоўныя складнікі нацыянальнай культуры: гісторыка-культурная спадчына, мастацкая творчасць, клубная дзейнасць, бібліятэчная і музейная справы, кінематографія, народныя мастацкія рамёствы. Важным стымулам развіцця культуры Беларусі сталі стварэнне і дзейнасць фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва і спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Беларуская музычная культура славіцца сваімі акадэмічнымі традыцыямі, сярод якіх вядучае становішча займае айчынная піяністычная школа. Падобна на тое, як фартэпійная музыка ўжо некалькі стагоддзяў з'яўляецца цэнтрам музычнага мастацтва, так піяністычная школа стала сэрцам нацыянальнай музычнай культуры. Сёння айчынная фартэпійная школа з'яўляецца нацыянальным набыткам, якім мы можам на права ганарыцца. Імёны многіх прадстаўнікоў Беларускага фартэпійнага мастацтва якімі радкамі ўпісаны ў летапіс сусветнага піянізму: легенды пакалення, якое пайшло ад нас — **Ірына Цвят-**

ева, **Эла Альтэрман**, **Міхаіл Бергер**, **Уладзіслаў Эпштэйн**, **Ева Эфрон**, **Рыгор Шаршэўскі**, **Валерый Шацкі**, **Людміла Шаламенцева**, **Юрый Біліноў**, гонар сённяшняга і надзея будучага пакаленняў — **Ігар Алоўнікаў**, **Ірына Шуміліна**, **Зоя Качарская**, **Андрэй Сікорскі**, **Андрэй Паначэўны**, **Аляксандр Музыкантаў**, **Сяргей Смірноў**, **Марына Рамейка**, **Уладзіслаў Хандогія**, **Аляксандр Данілаў**, **Яўген Івашка** і многія іншыя. Іх канцэртная дзейнасць звязана найперш са сцэнай Беларускай дзяржаўнай філармоніі — вядучай канцэртнай пляцоўкі нашай краіны.

Набыццё Канцэртнага раяля Steinway & Sons дзякуючы Вашаму непасрэднаму ўдзелу з'яўляецца яшчэ адным сведчаннем клопату і ўвагі да ўмацавання і развіцця матэрыяльнай базы нацыянальнай культуры.

Мы высокая цэннім праўленую Вамі ўвагу да аднаго з важнейшых кірункаў нацыянальнай культуры на прыкладзе Беларускай дзяржаўнай філармоніі — захавальніка акадэмічных традыцый прафесійнага музычнага мастацтва Беларусі.

3 павагай, генеральны дырэктар Белдзяржфілармоніі А.В. ГАРБАР, мастацкі кіраўнік Белдзяржфілармоніі, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, прафесар Ю.М. ГІЛЬДЗЮК

Газета КУЛЬТУРА ШТОДНІВЕНАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСТУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэдакцыйнае пасаджэнне № 637, выдзелена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адказны сакратар — **Юрый КАРПЕНКА**, **рэдактар аддзела**: **Надзея БУНЦЭВІЧ**, **Яўген РАГІН**; **аглядальнік рэдакцыі**: **Дар'я АМІЛЯКОВІЧ**, **Надзея КУВЕРЫКА**, **Настася ПАНКРАТАВА**, **Антон РУДАК**, **Ілья СВІРЬІН**, **Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ**; **спецыяльны карэспандэнт**: **Пётр ВАСІЛЕЦКІ**, **Алег КЛІМАУ**; **фотакарэспандэнт** — **Сяргей ЖДАНОВІЧ**; **мастацкі рэдактар** — **Наталія ОВАД**; **карэктар** — **Таццяна ПАШЭВКА**.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@ut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 4, 4-ы паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41.
Рекламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — **Рэдакцыя выданняў існава "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА"**.
Дырэктар — **СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна**;
першы намеснік дырэктара — **КРУШЫЦКА Людміла Аляксееўна**.
Прыёмная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Частковы паверх, Бугаршчынскі (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рэдакцыі не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара можаць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2019. Наклад 3560. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друку 11.10.2019 у 19.00. Замова 3493.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку".
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Духоўная танальнасць пакалення Незалежнасці

На ўрачыстасці было агучана віншаванне Кіраўніка дзяржавы працаўнікам культурнай сферы, якое зачытаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар. У сваю чаргу ён павіншаваў прысутных у зале і ўсіх, хто ўвогуле мае дачыненне да нашых дасягненняў у духоўнай сферы, хто штодня працуе дзеля захавання нацыянальных каштоўнасцяў і ўмацавання прэстыжу краіны ў свеце. Ён узгадаў здзейсненыя культурныя праекты, якія даюць беларусам трывалую падставу для гонару за сваю краіну і дзяржаву. Шырокі розгалас у Беларусі і за яе межамі атрымалі цырымоніі адкрыцця і закрыцця II Еўрапейскіх гульніў, якія Прэзідэнт краіны называе Еўрапейскай Алімпіядай. Па словах міністра, гэтыя імпрэзы, калі перад ва чым гледачоў прайшла тысячагадовая гісторыя Беларускай дзяржавы, былі звернуты найперш да моладзі, да пакалення Незалежнасці, якому на канавана ўмацоўваць наш суверенітэт, у тым ліку і суверенітэт культуры.

Сярод важных падзей былі ўзгаданы: стварэнне помнікаў Льву Сапегу ў Слоніме і Гедыміну ў Лідзе, мемарыялаў у Курапатах і Трасянеццы, распачатае аднаўленне гістарычнага аблічча Гродзенскага замка,

Міністр культуры краіны Юрый Бондар уручае Ганаровую граматы Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь першаму намесніку дырэктара рэдакцыйна-выдавецкага ўстанова "Культура і мастацтва" Людміле Крушынскай. Віншуюць калегі!

творчыя дасягненні тэатра і кінематографа нашай краіны. Міністр засяродзіў увагу на тым, што зараз паводле даручэння Кіраўніка дзяржавы ідзе праектаванне новага будынка Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі, у архітэктурна-мастацкім рашэнні якое адбіліся перспектывы нашых сучасных IT-тэхналогій. Канцэпцыя ўхвалена экспертнай супольнасцю. На думку міністра, музей стане нашым нацыянальным брэндам і ўмацуе турыстычны патэнцыял краіны.

Таксама ён згадаў, што далёка не ўсё, што ў сучасным мастацтве трактуецца як значнае, пасуе тым ідэалам, якім мы служым. Культура — мост па-

між мінулым і будучым. І яе найважнейшая задача — захаванне беларускай ідэнтычнасці ў свеце, які імкліва змяняецца.

Старшыня Пастаяннай камісіі па адукацыі, навуцы і культуры Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Ігар Рэзалюк згадаў уласны досвед на ніве культуры. Галоўная ж тэза ягонага выступлення — без самаахвярнай працы работнікаў культуры былі б немагчымым існаванне дзяржавы і нацыі.

На ўрачыстасці прагучалі цёплыя словы ў адрас тых, хто рыхтуе кадры для сферы культуры. Прывітальныя словы ў свой адрас з высокай ацэнкай працы прысутныя пачулі ад

прадстаўнікоў Міністэрства адукацыі і галіновага прафсаюза. Настаяцель храма айцец Фёдар Гоўны называе культурніцкую дзейнасць боскай справай.

На ўрачыстае мерапрыемства сабраліся рупліўцы з усіх рэгіонаў краіны. Ва ўзнагародным спісе — уся геаграфія Беларусі: Мінск, Магілёў, Полацк, Віцебск, Буда-Кашалёва, Гомель, Ліда, Гродна... Спецыяльна для тых, хто раней ніколі не быў у храме Усіх святых, які лічыцца сталічнай архітэктурнай славутасцю, была праведзена экскурсія. Перад гасцямі храма выступілі, упрыватнасці, маладыя беларускія артысты, які ўжо засведчылі свой талент і прафесіяналізм, у тым ліку і на міжнародных конкурсах.

У часе імпрэзы працаўнікам культуры былі ўручаны ўзнагароды. Гэта ганаровыя граматы ад Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў, Нацыянальнага сходу, Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі і галіновага прафсаюза. Уганараваны былі не толькі тыя, хто непасрэдна задзейнічаны ў творчасці, але і рупліўцы, чья праца не надта кідаецца ў вочы — тыя, хто стварае матэрыяльную аснову творчага працэсу.

К

“Да радасці”: “Лістапад” набліжаецца

10 кастрычніка на прэс-канферэнцыі ў Фалкон Клуб Буцін Кіно Мінскі Міжнародны кінафестываль аб’явіў асноўную частку сваёй праграмы.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Нагадаем, што сёлета галоўны кінафорум краіны пройдзе з 1 па 8 лістапада. У 26-м па ліку кінафестывалі прымуць удзел 154 фільмы з 50 краін. У асноўным конкурсе ігравога кіно — “Цела божае” Яна Комаса (Польшча), “Уяўны воўк” Валерыя Гай-Германікі (Расія), “Размаляваная птушка” Ваўла Маргула (Чэхія) — тыя фільмы, якія адразу можна вылучыць. Конкурсная дакументальная праграма прапануе сустрэчу з “Крайні мёд” Тамары Катэўскай (Македонія), “На сувязі” Паўла Земільскага (Польшча, Ісландыя), “Стрыптызам і вайной” Андрэя Куцілі і “Абыходам” Віктара Аслюка (Беларусь). У конкурсе нацыянальных кінашкол, які зараз курыруе Марыя Касцюковіч, прымуць удзел 22 карціны студэнтаў-дакументалістаў са знаных еўрапейскіх інстытутаў. Асаблівым госцем гэтага года стане Акадэмія выканаўчых мастацтваў у Браціславе (Славакія) — яе маладыя кінематаграфісты абралі “Лістапад” як самую прывабную пляцоўку для стасункаў і абмену ідэямі.

Адзначу, што сярод асноўных пляцовак мінскага кінафоруму не стала кінатэатра “Мір”, дзе дэманструваўся асноўны дакументальны конкурс. Але ў “ігру ўступяе” Silver Screen у Galileo, які аб’яўчае не толькі паказы дакументальнага кіно, але і адмысловую да фестывалю праграму культурных падзей.

Цырымоніі адкрыцця і закрыцця “Лістапада” традыцыйна адбудуцца ў кінатэатры “Масква”.

Падрабязны агляд праграм кінафоруму чытайце ў наступным нумары.

К

Перамога Брэскай крэпасці

Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой” браў удзел у цырымоніі ўручэння міжнароднай прэміі Ziva Award 2019 і быў удастоены галоўнай узнагароды, бо прызнаны лепшым славянскім аб’ектам спадчыны. Па словах загадчыка навукова-светлага аддзела комплексу Аляксея Малочнікава, мерапрыемства ў чарнагорскім горадзе Бар ладзіў Міжнародны фонд “Форум славянскіх культур” пры падтрымцы Міністэрства культуры Чарнагорыі.

Яўген РАГІН

Форум славянскіх культур — некамерцыйная няўрадавая арганізацыя, заснаваная ў 2004 годзе. Форум наладжвае кантакты паміж славянскімі культурамі і забяспечвае іх прысутнасць у глабальным кантэксце сучаснасці. А таксама — папулярызуе ўклад славянскіх краін у развіццё міжнароднага дыялогу.

На прэмію прэтэндавалі 25 музеяў з шэрагу краін: Беларусі, Босніі, Герцагіны, Польшчы, Расіі, Паўночнай Македоніі, Сербіі, Славакіі, Славеніі, Украіны, Харватыі і Чэхіі. Пераможцаў вызначалі 13 музейных экспертаў са славянскіх краін і Еўрапейскай музейнай акадэміі. Цягам года яны наведалі ўсіх саборнікаў на атрыманне прэміі і 4 кастрычніка падвялі вынікі галасавання. Лаўрэатамі сталі Дзяржаўны музей палітычнай гісторыі з Расіі (намінацыя “Лепшы славянскі музей”) і Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой” (намінацыя “Лепшы славянскі аб’ект спадчыны”).

Застаецца дадаць, што славянская багіня Жыва ўвасабляе даўгае, маладосць і прыгажосць з урадлівасцю. Прэмія заснавана ў 2012 годзе. Мэта — распазнаванне, заахвочванне, прасоўванне эксперыментальна, праектаў і практык музейнага.

Венскі баль у Купалаўскім

Гістарычна ў будынку Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ладзілі не адно спектаклі. Яшчэ 130 гадоў таму будаўнікі прадугледжвалі магчымасць ператварыць глядзельную залу ў пляцоўку для грамадскіх танцаў. З дапамогай спецыяльных кранштэйнаў падлогу ўздымалі да ўзроўню сцэны — і распачыналі гарадскі баль. У свой соты сезон купалаўцы вырашылі адраціць традыцыю: 14 снежня ў яго сценах пройдзе дабрачынны Венскі баль. Саарганізатарам імпрэзы выступае кампанія А1 Патранусь. Мерапрыемства пройдзе пад патранатам Пасольства Аўстрыі ў Беларусі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Для Беларусі сучаснай публічнае баль — рэч вядомая. Штогод падаць танцавальныя сустрэчы Вялікі тэатр Беларусі, кавалераў і дам на балі заклікаюць Нясвіжскі палац, Мірскі замак, Музей-сядзіба Агінскага.

— Што такое танец? Гэта не толькі ўменне добра рухацца. Гэта — адукацыя праз культуру, выхаванне адпаведных адносін паміж мужчынам і жанчынай, — адзначае сацыяльны аспект генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Павел Латушка. — Нам важна было падкрэсліць, што для Беларусі традыцыя бальяў распачалася яшчэ ў XVIII стагоддзі. Вельмі важна, што мы працягваем гэты шматвеквы звычай.

Адметнасцю снежаньскай падзеі стане дабрачынны чынік: 50 працэнтаў ад продажу білетаў будучыя накіраваны на дапамогу праекту “SOS-дзіцячыя вёскі Беларусі” і яго падпалечным — дзецям, якія засталіся без апекі бацькоў ці рызкуюць страціць яе з-за неспрыяльных сацыяльных фактараў.

— Спадзяюся, наш баль стане знакавай падзеяй у культурным календары Мінска. Мая задача як

К

Дзяжурны па нумары

Не забавы дзеля

Спроба віншавання

Ёсць прафесія, сутнасна скіраваная на фармаванне нацыі. Так, я — пра работнікаў культуры Беларусі. Цягам не аднаго дзясятка гадоў не стамляюся даводзіць пра іх высакароднае прызначэнне. І не стамлюся. Не дзеля забавкі прыйшлі яны на гэты свет. Яшчэ, падаецца, Макіявелі казаў, што народ, які ўмее маляваць, чытаць, спяваць ды танцаваць, здольны на многае не толькі ў мастацтве, але і ў эканоміцы ды навуцы. Уменні гэтыя даюць не толькі дзіцячыя школы мастацтваў, але і клубы, бібліятэкі, музеі. Так, прынамсі, павінна быць. Апаненты запытаюцца: “Чаму ж ад гэтых высылкаў няма часам канкрэтнага выніку?” Барацьба добра са злом — працэс працяглы. Дый кадравая праблема замінае. Ад яе і ў святя не схавашся. Не ўсе ведаюць, што паміж масавіком-забавнікам і, скажам, бібліятэкарам-асветнікам ці клубнікам-выхавальнікам такая ж розніца, як і паміж копіяй карціны ды яе арыгіналам.

Яўген РАГІН

Але не будзем пра людзей лабных, выпадковых. Будзем пра тых, для каго прафесія — світое пакліканне. Прыклады падказвае жыццё. Пішу гэтыя радкі 8 кастрычніка і думаю востра пра што. Зранку ў сацыяльных сетках атрымаў пісма ад дырэктара Баранавіцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Каладзеява Алены Капыток. Навіна наступная: установа ўдзельнічае ў конкурсе Social Weekend. Докладнай кажучы, на народнае галасаванне вынесены інклюзіўны праект уладкавання ў трохпавярковай бібліятэцы вертыкальнага пал’ёміка для чытачоў з абмежаванымі магчымасцямі. Такую ідэю мог ініцыяваць толькі прафесіянал. Алена Сяргеёўна, я вас заўжды лічыў менавіта такой.

Пастаянна здзіўляе праектамі метадыст Краснапольскага РЦК Вялянціна Марчанка, яна — і паэт, і фалькларыст, і знаўца гісторыі роднага краю. Не магу не згадаць і намесніка дырэктара Веткаўскага музея Галіну Нячаеву, на якой сёння трымаецца ўся музейная навуковая дзейнасць, вынікам якой — выданне такой колькасці літаратуры, якой пазайздросціць любое выдавецтва... Спіс бібліятэкараў, клубнікаў і музейшчыкаў, якія не ўяўляюць сябе без клопату пра людзей, можна доўжыць бясконца. Іх місія менавіта ў тым, каб народ не губляў надзею. І толькі востра, духоўна акрылены народ становіцца нацыяй.

Вытокі нашай духоўнасці — у старадаўняй спадчыне: у руніцы, ікананіе беларускай школы, нават у драўняных калдунах. Я паважаю амерыканцаў, але мне іх шкала: з важкай нацыянальнай стравы ў іх — толькі яблычны пірог. У нас такіх страў — дзясяткі і сотні. Хто сумняваецца, наведзіце фост “Мотальскія прысмакі”. Нацыя, якая ўмее цапніць ды смачна есці тое, чым у ахвотку частаваліся продкі, — невывінічальная.

Мы маем і ўнікальныя фестывалі гумару ў калінкавіцкіх Аўшоках, бирозаўскім Споруаве. І па сёння паслядоўнікі мазырскага ганчара Мікалая Пушкарка працягваюць пераўтвараць палескі фальклор у гліняныя вобразы беларусаў, таленавітых, артыстычных і непасрэдных у праявах сваёй дабрывы. Гэтыя фігуркі свецяцца жыццярэаднасцю і гумарам. Нацыя, якая насуперак усяму ўмее пасмяяцца над сабой, — невывінічальная.

Літаральна ў кожнай вёсцы вам заспяваюць так, што вы захопце тут застацца. Прычым, зробіць гэта не толькі бабুলі, не толькі работнікі культуры, але і палеткі. Знакаміты фост “Берагіня” — яскравы таму доказ. Нацыя, якая спявае песні і выконвае танцы прабабуль — невывінічальная, бо за кожным яе прадстаўніком — постаць продка, як талісман, як абярэз з крыламі беларускамоўнага анёла-ахоўніка. А пасярэднікамі паміж беларускай спадчынай і беларускім народам былі, ёсць і будуць работнікі культуры. Менавіта яны нястомна наводзяць масткі паміж мінуўшчынай і будучынай, паміж продкамі і спадкаемцамі. І не дай Бог спыніцца гэтаму працэсу.

“К” ганарыцца вамі, рупліўцы! І будзе ганарыцца бязмерна, калі колькасць работнікаў культуры Беларусі раз і назавуць супадзе з колькасцю падпісчыкаў на нашу газету! Са святам, шануюныя!

P.S. У конкурсе сацыяльных праектаў Барысаўскага цэнтральнага раённага бібліятэка прайшла ў чвэрцьфінал і заняла па выніках народнага галасавання другое месца. **К**

4 — 6 кастрычніка ў Брэсце праходзіў IV Нацыянальны форум “Музеі Беларусі”. У ім бралі ўдзел больш як 120 музеяў нашай краіны. Пад форум была задзейнічана прасторы Брэсцкай абласной школы алімпійскага рэзерву (лёгкаатлетычны манеж). Тут была разгорнута вялікая выстава, дзе кожны музей мусіў прадставіць сябе найлепшым чынам. А побач з экспазіцыйнай пляцоўкай у “Кабінеце дзеловай праграмы” спецыялісты абмяркоўвалі сённяшні стан і перспектывы музейнай справы Беларусі, суднасілі наш досвед з замежным, нашу рэчаіснасць з сусветнымі трэндамі.

Музейны форум: адмыслоўцам і грамадзце

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота аўтара

Журы конкурсу, аданіўшы стэндавыя экспазіцыі і выставы, узнагародзіла ў намінацыі “За лепшую культурна-адукацыйную праграму” дыпламам I ступені Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік (Дзіцячы музей). Дыплом II ступені ў даленай намінацыі атрымаў Магілёўскі абласны музей імя Еўдакіма Раманава, а III ступені — Музей-сядзіба Міхала Клеафаса Агінскага.

Да таго ж спецыяльныя дыпламы атрымалі музей “Гісторыя пасёлка Міханавічы” і Смаргонскі гісторыка-краязнаўчы музей. Наступная намінацыя — “За нававіць ў музейнай дзейнасці”. Тут першае месца падзялілі Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы і Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Дыплом II ступені ў музея “Вібецкі цэнтр сучаснага мастацтва”, III ступені — у Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея. Спецыяльныя дыпламы ў Клічаўскага краязнаўчага музея і Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя Аляксандра Суворова. Намінацыя “Лепшае музейнае выданне”. Дыплом I ступені — Беларускаму дзяржаўнаму гісторыя-

Вялікай Айчыннай вайны, II ступені — Музею “Замкавы комплекс “Мір”, III ступені — Дзяржаўнаму літаратурнаму музею Янкі Купалы. Спецыяльныя дыпламы — Нацыянальны гісторыка-культурны музей — запаведнік “Нясвіж” і Літвінска-гісторыка-мастацкі музей.

Намінацыя “За лепшае прадстаўленне музея на экспазіцыйным форуме”. Дыпламам I ступені адзначаны Музей бітвы за Днепр, II ступені — Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, III ступені — Музей гісторыі Магілёва. Спецыяльныя дыпламы ў сталічнага музея Янкі Купалы, Жлобінскага гісторыка-краязнаўчага музея, Калінкавіцкага краязнаўчага музея, музея “Вібецкі цэнтр сучаснага мастацтва”

Апошняя намінацыя — “За лепшы экспазіцыйна-выставачы праект”.

Дыплом I ступені — Чэрвеньскі раённы краязнаўчы музей, II ступені — Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой”, III ступені — Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Спецыяльныя дыпламы — Музей-запаведнік “Нясвіж” і Замкавы комплекс “Мір”.

Таксама вызначаны пераможцы ў намінацыях на спецыяльныя прэміі. “За вернасць прафесіі” — Тамара Джумантаева, “За лепшую партнёрскаю дзейнасць” — Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-

Фрагмент экспазіцыі.

археалагічны музей, “Ідэі маладых” — Нацыянальны гістарычны музей.

Як на маю думку, дэлараванага арганізатарамі раўнапраўна ўдзельнікаў конкурсу ўсё ж такі не атрымалася. Не могуць на роўных спаборнічаць хакеісты вышэйшай лігі і аматары. Так і “топавыя” музеі, у назве якіх прысутнічае слова “Нацыянальны” заўжды будуць мець перавагу над раённымі краязнаўчымі. Нездарма ў спісе сярод пераможцаў у розных намінацыях узгаданы менавіта яны — топавыя.

Магчыма, для конкурсу варта зыходна размяркоўваць музеі па групах, як гатзілі па зорачках, і не зводзіць у інтэлектуальным двубой байцоў рознай вагі.

Сам форум і ягоныя вынікі яшчэ доўга будуць абмяркоўвацца музейнай супольнасцю. Я ж паспрабую распавесці пра пабачанне ў Брэсце з пазіцыі паспалітакаў конкурсу ўсё ж такі не атрымалася. Не могуць на роўных спаборнічаць хакеісты вышэйшай лігі і аматары. Так і “топавыя” музеі, у назве якіх прысутнічае слова “Нацыянальны” заўжды будуць мець перавагу над раённымі краязнаўчымі. Нездарма ў спісе сярод пераможцаў у розных намінацыях узгаданы менавіта яны — топавыя. Магчыма, для конкурсу варта зыходна размяркоўваць музеі па групах, як гатзілі па зорачках, і не зводзіць у інтэлектуальным двубой байцоў рознай вагі.

бы і зацікаўленая аўдыторыя, можа быць спыжанай толькі таму, што дзея адбываецца ў непрыстасаваным памяшканні. Гэта пра тое, што ў вялікай справе дробязей няма.

Выставачная ці музейная экспазіцыя, пэўным чынам выбудаваная, надае значнасці і не надта эфектнаму артэфакту. А ў іншым выпадку праз недапрацоўку мастака-экспазіцыянера нават вельмі каштоўная рэч апынецца на перыферыі ўвагі. Вось да прыкладу, музей “Бярэсце” — узор таго, як можна засяродзіць увагу грамады на рэчах, зыходна цікавых прынамсі прафесійным гісторыкам, і зрабіць археалагічны раскоп з рэшткамі небагатага жылга XIII стагоддзя, у якое сучасны беларус напэрсту не ўціснуўся, прадметам гонару за наяўнасць на нашай зямлі старажытнай цывілізацыі. А вось экспазіцыя нацыянальнага музейнага форуму ў Брэсце, дзе былі прадстаўлены больш за 120 музеяў, мяне, шчыра кажучы, расчаравала. Ведаючы, насколькі тыя музеі цікавыя паасобку, ад вялікай выставы, дзе яны сабраліся пад адным дахам, чакаў большага.

Найперш зала лёгкаатлетчнага манежа, дзе была разгорнута экспазіцыя, не ў поўнай меры адпавядае характару форуму. Перарабіць спартыўны аб’ект пад выставачную пляцоўку даволі складана. Правесці ў такой прасторы культурніцкую акцыю з разлікам на інтэлектуальную аўдыторыю і з запрашэннем замежных гасцей, — а менавіта такім заўважыліся згладаны форум, апраўданы наўрад ці атрымалася. Брэсту, дарэчы, даўно наспела мець годны ўніверсальны выставачны цэнтр нахштальт таго, што ў Мінску на праспекце Пераможцаў.

Экспазіцыя чымсці нагадвала кірмаш. Нібыта стандартныя “гандлёвыя рады” падзілілі на роўныя адрэзкі — “гандлёвыя кропкі”, дзе кожны выставіў свой “тавар”. У экспазіцыі адсутнічала інтрыга, якая робіць выставу прывабнай для паспалітага глядача. Магчыма, так было зроблена, каб экспаненты рознай вагі і статусу — дзяржаўныя і прыватныя, сталічныя і рэгіянальныя, трапілі ў роўныя ўмовы. Але некаторым музеям выдаючы не хапала прасторы, каб паказаць сябе з найлепшага боку, а іншым стандартнай ячэйкі дык было і замнога. Ды і акцэры ў касцюмах розных эпох — традыцыйнай сялянскай вопратцы, шляхецкіх строях, касцюмах месцічаў XIX стагоддзя, вайскавай форме часоў Вялікай Айчыннай, у такім кантэксце нагадвалі зазвычай. Я не адчуў у імпрэзе ні выбітнай рожысуры, ні канцэптупальнай асновы. У лёгкаатлетчным манежы панавала спантаннасць.

Параўнанне відовішчай часткі форуму з гандлёвымі радамі хтосьці можа палічыць абразай. Дарма “Творчасць” (а музейная справа гэта творчасць) і “вытворчасць” словы аднакарэнныя. А дзе вытворчасць, там і гандль. На тое і існуе ў культурнай сферы менеджмент і маркетынг, каб найлепшым чынам прадставіць сваю прадукцыю спажывцу, зрабіць з рэчы ці з’явы брэнд, як мага даражэй прадаць і пры гэтым дбаць пра ўласны статус.

Экспазіцыі музеяў-удзельнікаў форуму складаліся з матэрыяльных аб’ектаў і інфармацыйных стэндаў з тэкстамі і выявамі. Былі і ўзоры сучасных інфармацыйных тэхналогій, адпавядаючыя дэвізу форуму “Музей: навука, інавацыі, камунікацыя”. Але, на жаль, на іх не было зроблена адпаведнага візуальнага акцэнта. Іх даводзілася спецыяльна вышукваць вачыма. Зразумела, што натрэніраванае вока музейшчыка-прафесіянала апраду знаходзіла патрэбнае. Для дасведчанага глядача экспазіцыя якраз і была лостэркам рэальнага стану музейнай справы ў Беларусі. Але ўсё ж варта браць да ўвагі і звычайнага наведвальніка. Тым больш, што форум сярод іншага меў за мэту пашырыць цікавасць да музейных скарбаў сярод грамады.

Форум меў і дзелавую праграму. На ёй беларускія музейшчыкі і госці з блізкага замежжа абмяркоўвалі праблемы менеджменту, асветніцкія і адукацыйныя праграмы ў музейнай практыцы, ролі музейных камунікацый у развіцці міжкультурнага ўзаемадзеяння, а таксама практычныя пытанні кітталту пераваг скарыстання экспазіцыйнага абсталявання таго ці іншага вытворцы.

На форуме адбылася падзея, якая паводле значнасці можа стаць у адзін шэраг з выходам у свет пілотнага нумара часопіса “Мастацтва” (талы “Мастацтва Беларусі”) ў 1983 годзе і газеты “Культура” ў 1991-м. Я кажу пра прэзентацыю пілотнага нумара перыядычнага выдання “Беларускі музей”. Арыгінал-макет часопіса па замове Міністэрства зроблены ў рэдакцыйна-выдавешкай установе “Культура і мастацтва”. Таму лагічна, што менавіта яе дырэктар Ірына Слабодзіч прадставіла выданне музейнай супольнасці. Пашырылася поле для дыскусіі, з’явіліся новыя магчымасці для творчай самарэалізацыі людзей, заздзейнічаных у культурніцкай сферы. Будзем спадзявацца, што ў бліжэйшых нумарах новага часопіса прафесіяналы музейнай справы выкажуцца наконнт значэння і вынікаў IV Нацыянальнага форуму “Музей Беларусі”.

К

У інвентары жывой спадчыны Беларусі захоўваюцца спеўныя, танцавальныя, кулінарныя, ткацкія і разнастайныя абрадавыя традыцыі. Сялёта Смаргонскі раён прапануе папоўніць Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь істотна новым элементам нематэрыяльнай культурнай спадчыны пад назовамі “Традыцыйны музычна-інструментальны выканальніцкі стыль смаргонскага міжрэчча Віліі і Гальшанкі”. За складаным, здавалася б, наборам паняццяў хаваецца народная музыка — простая, родная і блізкая кожнаму.

Традыцыйныя найгрышы на тэрыторыі міжрэчча Віліі і Гальшанкі нязменна суправоджалі вольны час мясцовых сялян XX стагоддзя. Выканавыцы — музыкі-самавучкі — гралі ў вясковых хатах на вяселлях і на танцах, з лёгкасцю пераходзячы з адной мелодыі на другую.

Смаргонскі найгрыш “з рукі на руку”

Свой музыкант-саліст або ансамбль (капэла) быў амаль у кожнай вёсцы. Музыка заставалася ў асноўным танцавальнай, з элементамі імправізацыі, вельмі рытмічнай і балзэрай.

На Смаргоншчыне капэлаў налічвалася шмат. Яны складаліся з саліруючай скрыпкі, часам узмоцненай кларнетам, гармоніка ці акардыона і барабана. Такая капэла — яскрава прыклад траістай музыкі — усходнеўрапейскага трохсаўнага музычна-інструментальнага камернага гурта для суправаджэння традыцыйных танцаў і абрадаў.

У 1990-я гады выканальніцкую традыцыйную капэлу траістай музыкі пераняў мультыінструменталіст, смаргонец Чэслаў Жых (кіраўнік узорнага ансамбля народнай музыкі “Гулянок”) ад народнага музыканта Уладзіслава Будзько. Перайманне адбылося “з рукі на руку”. Методыка такой перадачы элемента захавалася з пачатку XX стагоддзя. Найгрышы перадаюцца ад носьбітаў да іх вучняў шляхам вуснага пераймання на ўсіх інструментах.

На жаль, з 1990-х гадоў музыка нашых дзедаў і прададэдуў з-за сацыяльна-культурных пераўтварэнняў на вёсцы стала незапатрабаванай. Сёння ж носьбіты традыцыі прыкладаюць усе намаганні, каб удыхнуць у народнае інструментальнае выканальніцтва новае жыццё, адрадыць і на вякі зберагчы несправядліва забытую каштоўнасць.

На сённяшні дзень у Смаргонскім раёне налічваецца 14 носьбітаў элемента, а таксама 11 вучняў і пераемнікаў. Найгрышы гучаць у Смаргоні і ў аграаралку Жодзішкі, дзе працуюць пераемнікі традыцыі. Любяць гэту музыку і ў Крэве, Сіньках, Вішневе, Валэйкавічах. Найгрышы суправоджа-

Майстры найгрышаў Смаргоншчыны.

на частка з якіх актыўна выкарыстоўваецца, другая — знаходзіцца ў стадыі вывучэння, расшыфроўкі і асваення.

Узор выбітнай культурнай каштоўнасці на высокім узроўні прэзентуецца праз творчасць удзельнікаў узорнага ансамбля народнай музыкі “Гулянок” і ўзорнага фальклорнага калектыву “Нальшчаначка”. Сёння калектывы суправоджаюць рэгістрацыі шлобаў і вясельныя абрады, прыцягваюць увагу зацікаўленай малалзі, дораць шмат пазітыўных эмоцый прадстаўнікам старэйшага пакалення, пераносячы іх у маладыя гады.

Мы маем унікальную магчымасць — арганізаваць свята ў традыцыйным стылі і не толькі цудоўна правесці час, але і дакранацца да жывой спадчыны сваіх продкаў, адчуць яднанне з імі. Мы маем заслужанае права ганарыцца сваім народам і яго багатай, самабытнай нацыянальнай культурай.

Алена БОБИНА, метадыст па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Смаргонскага раённага цэнтру культуры

юць вяселлі, сямейныя свята, народныя і дзяржаўныя мерапрыемствы, вечарыны і конкурсы побытавых танцаў. Носьбіты ўдзельнічаюць у разнастайных канцэртных праграмах раённых акцый, шматлікіх рэгіяна-

льных, рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах і фестывалях.

Традыцыйны музычна-інструментальны выканальніцкі стыль смаргонскага міжрэчча Віліі і Гальшанкі складаецца з шэрагу мелодый, ад-

Гады сапраўды ляцяць стралою. Яшчэ ўчора зусім хлапчукамі яны так не па-дзіцячы, так імкліва і весела-няўрымліва ўварваліся ў свет беларускай поп-музыкі, а цяперашняй восенню, будучы ўжо самавітымі дзядзькамі, гэтыя мужчыны спраўляюць юбілей свайго калектыву — 2 кастрычніка 1999-га адбыўся дэбютны канцэртны выхад ансамбля “Тяні-Толкай” да шырокай публікі. Мінская чацвёрка — Павел Клышэўскі (П.К.), Павел Тараймовіч (П.Т.), Андрэй Заяц (А.З.) і Кірыл Клішэвіч (К.К.) — сёння цалкам у вашым распараджэнні.

Алег Клімаў / Фота аўтара

ГЭТУЮ ПЕСНЮ НЕ ВЫСЕКЧЫ СЯКЕРАЙ!

— Прапаную спачатку скончыць з афіцыйнай часткай інтэрв’ю. Такім чынам, 25-га кастрычніка ў Палацы Рэспублікі...

П.Т.: ...вялікім канцэртам “Праз 20 гадоў” сумесна з эстрадна-сімфанічным аркестрам імя Васілеўскага Гомельскай абласной філармоніі гурт адзначыць сваё дваццацігоддзе.

— А чаму, да прыкладу, не з іншым?

— Па-першае, таму што гамельчукоў ужо можна назваць нашымі сябрамі — мы двойчы выступалі з гэтым калектывам, які рабіў аранжыроўкі некалькіх песень “Тяні-Толкай”. І па-другое, вырашыўшы выпендрыцца, — гэта значыць, загарэўшыся ідэяй ажыццявіць менавіта такую праграму, шукалі ўсё ж такі варыянт, што лепей падыходзіць да нас. Больш гасцей-артыстаў не будзе, самі ж у нейкіх кампазіцыйных трохі падпагараем.

— Цяперашняе пакаленне прыхільнікаў вашай каманды, магчыма, і не ведае, што не заўсёды яна была бой-бэндам, а стартавала як вакальна-інструментальны склад.

П.К.: Пару гадоў таму мы праспявалі і сыгралі на дні нараджэння сябра. На наш погляд, гэта было жудасна. Народ жа балздуе!

К.К.: У поўным аб’ёме немагчыма вярнуцца да таго фармату хоць бы з-за таго, што ў нашых канцэртах зараз хапае руху, нейкай, хай і невялікай, але драматыкі. Паша Тараймовіч, напрыклад, па зале бегае, публіку “заводзіць”. А ўласныя інструментальныя ўкрапанні, не выключана, будзем практыкаваць на канцэртах і надалей.

П.Т.: Пачынаючы і як інструменталісты, мы служылі благам прыкладам для іншых музыкантаў. Кодыявы словы пра наша... выканальніцкае майстэрства былі “траюць не вельмі”. І на студый гукарэжысёры з намі мучыліся.

А.З.: Чаму мучыліся? Нейкі альбом гурт запісаў за пяць гаўлін.

П.К.: Гукарэжысёр за галаву хапаўся: “Як можна?! Давайце вось гэта, і вось гэта, і гэта перапісвай! Усё перапісвай! Так не траюць!” Мы: “Усё добра. Так трэба”. Памятаю, запісаліся з запрошанымі музыкантамі, і яны вынеслі вердыкт, маўляў, наша ігра супярэчыць усёй логіцы музыкі. Але... ім было вельмі цяжка сыраць нашы парты!

П.Т.: Увогуле, беларускі шоу-бізнес і публіка павінны, мабыць,

Квартэт, які цягне і штурхае шоу-бізнес

Да юбілею гурта
“Тяні-Толкай”

Злева направа: Павел Тараймовіч, Павел Клышэўскі, Андрэй Заяц, Кірыл Клішэвіч.

сказаць нам дзякуй за тое, што мы своечасова перасталі граць.

— Паша, я да Клышэўскага звяртаюся. Між іншым, бльганіцца не ўнікае, калі хто-небудзь з сагрунінікаў кліча сябе, а адукацыя Тараймовіч?

П.Т.: Хлопцы мяне Тарамам, Тарамычам “ахрысцілі”.

П.К.: А мяне можна называць Вялікі Бель Гаспадар.

— Вялікі Бель Гаспадар, даўно хацелі сыгтаць, бо вы з’яўляецеся зараз у Беларусі, на маю сціпую думку, сучасным рускамоўным паэтам-песеннікам № 1, чаму ў рэпертуры ансамбля няма кампазіцый на беларускай мове?

— Яны былі, але мала. Усё вельмі проста: як мастацкім інструментам, я ёй не заналта добра валодаю.

— Вы ж усё раслі ў адным двары?

К.К.: Усе набылі кватэры ў шматпавяржоўцы ў Каменнай горцы. Тарам наогул над Андрэем жыве, чуе, як ён спрапявае і з жонкай лаецца. Аднак год таму я сваю кватэру прадаў, цяпер сям’ёй вядзем гаспадарку за горадам, дзе купілі дом.

А.З.: А я і Паша з Тарамычам, праўда, раслі на вуліцы Каліноўскага. З Клышэўскім жылі ў адным доме, а Тараймовіч — па суседстве.

П.Т.: Уласна, гурт пачынаўся з дружбы трох хлопцаў. Потым паішлі песні пад гітары, запісы ў Андрэя на бабінны магнітафон.

П.К.: Але пасля таго, як у яго дзверы стаў біцца сусед з сякерай, якому, мабыць, нашы рэплетышы не спадабаліся, то зразумелі, — трэба кудысьці ў іншае месца “ліняць”. Школа была, яшчэ нешта, у рэшце рэшт. А ў 2000-м годзе да нас далучыўся Кірыл.

К.К.: Ад агульных знаёмых да мяне дайшлі чуткі аб тым, што гурт шукае клавішніка.

П.К.: Спачатку з дзяўчынай спрабавалі граць, аднак штосьці не пайшло. Тады я з чыстага басіста ператварыўся ў басіста-клавішніка, гэта, вядома, дастаўляла нязручнасць. А праз тыдні два мелася быць паездка з турам маладых выканаўцаў — Кірыла ў яго і ўзялі. Па выніку аказалася, што ён і быў патрэбны. А да таго здарыўся наш першы фестываль — “Першая пляючка”, на якім мы занялі другое месца, з таго канцэрта і вядзем адлік уласнай гісторыі.

— Пераскорчу наперад. Годзе ў 2011 — 2012-м не абы які крызіс накрываў калектыв: Клышэўскі паралельна з удзелам у ім вырапіў заняцца сольнай кар’ерай. Астатнія музыканты “Тяні-Толкай” захваліваліся: а ну як з часам Павел зусім сідзе? Так усё было?

— Ты лепш за нас памятаеш падрабязнасці. Пасварыліся трохі, так.

К.К.: Канфлікт інтарэсаў месца меў, факт. Дзякуй Богу, своечасова ўсё, што накіпела, адзін на аднаго выплохнулі, затым выцерліся, і такое адкрытае тлумачэнне, быць можа, і выратавала гурт.

**ШОУ-БИЗНЕС
СЛАЗАМ НЕ ВЕРИТЬ**

— Вас апошнім часам нешта не так шмат у тэле- і радыёэфірах...

П.К.: Назавеш мне беларускі музычны тэлеперадачы галоўных каналаў, у якіх гурт мог бы гукаць? Іх няма. Добра, практычна няма. Нашы кліпы круцяць на RU.TV, мы пастаняйна выкладаем новыя відэа і аўдыя на ютубе — вось пляючкі распаўсюджвання творчасці “Тяні-Толкай”.

— А са зборных канцэртаў, што здымае тэлебачанне, прымеркаваныя да розных дат, чаму зніклі?

— Часцяком такія мерапрыемствы накладваюцца на камерцыйныя канцэрты гурта, а гэта наш заробак. За выступы на “саянках”, пра якія ты сказаў, выканаўцы нічога не атрымаваюць. Натуральна, з’яўляемся там, дзе плаціць.

А.З.: Сёння тэлебачанне як інструмент, што спрыяе прасоўванню артыстаў, мае значна меншую ролю, чым нават у 2000-х — яшчэ і таму не імкнемся лобымі шляхамі ўлезці ў “скрыню”. У гэтым плане цалкам хапае інтэрнэту.

П.К.: І радыё ён перамог.

— Хутка “нічога не будзе — ні кіно, ні тэатра, ні кнігі, ні газет”. Адзін сучасны інтэрнэт...

— Калі без жартаў, то для FM ужо налпышлі нялёгкае часы, а далей прыйдуць значна горшыя. Але нас і цяпер мала круціць. Для праграмных дырэктараў станцый песні гурта не з’яўляюцца фарматнымі, у іх, як нам сур’ёзна тлумачаць, перабор з гумарам, альбо яны залішне лірычныя, а яшчэ — увага! — там заналта шмат... эротыкі. Так і ківаюць адзін муэрэд на іншага.

— Чаго шмат?.. Дзіўна! Фарматней, у добрым сэнсе, музыкантаў, здалася б, цяжэй адшукаць, а іх ж ты. Але я працягну “цываць” фільм “Масква слязам не верыць”: а што наогул у айчынным шоу-бізнесе робіцца? Стабільнасці няма, рэперы яго захалілі?

К.К.: Засілле рэпа ўжо трохі напружвае — бессэнсоўнага і бязлітаснага.

П.К.: Акрамя Макса Каржа ўсё на самой справе стабільна — застой і балота. Новых хітоў няма, новых цікавых выканаўцаў няма — такіх, каб прама “вау”. “Руліць” па-ранейшаму “олд-скул” — тыя, хто былі ў топях у канцы 1990-х — пачатку 2000-х.

А.З.: А як жа Ціма Беларускі?

П.К.: А, ну так, малайчына, “пад-арваў” інтэрнэт. З аднаго боку, цяпер маладым прасцей — няма залежнасці ад лэйблаў, можна быць самому сабе прадзюсарам. З іншага, столькі дзындры зараз вывальваецца ў “павуцінне”, зробленыя “на каленчы”, што і ашукань нешта небанальнае ва ўсім тым смеці складана, і прабіцца пачаткоўцам скрозь яго да слухачоў. Мы стараемся такім нерадавым выканаўцам дапамагаць — і я дуэты з імі спяваю, і з гуртом іх запісваем, і песні для іх пишу.

— Агульш імёны?
— Лера Зверева. Рэпер RoMSe — вельмі таленавіты хлопец з Гародні. Насцю Малашкевіч я лічу лепшай на сёння вакалісткай Беларусі.

— Сярод пералічаных табой ёсць тыя, якіх ты апекаваў у тэлешоу “Акадэмія талентаў”. Вычарпаў сябе гэты праект?

— Не гатовы даць адзначны адказ. Вядома, для маладых артыстаў ён быў толькі “ў плюс”, там яны рабілі першыя сур’ёзныя крокі і адразу на такую аўдыторыю. У прадзюсару з’яўляўся шанец “вырабіць з паўфабрыката” нешта годнае. Але! У нашай маленькай краіне столькі выканаўцаў на кожны яе квадратны метр, што трэба сапраўды валодаць пэўнымі зольнасцямі, каб знайсці сваё месца на беларускай эстраднай паліне. Таму для многіх “выслап” ад праекта апынуўся нулявым. Ты можаш мне хутка пералічыць тых выканаўцаў, хто дзякуючы “Акадэміі...” дамогся часосці ўражлівага?

— ...Вігаль Баранко...
— Складана сказаць... Калі праект задумваўся як “фабрыка” па адкрыцці новых імёнаў, то задачу ён не выканаў. У такім выпадку, навошта тэлеканалу марнаваць на яго грошы?

— Бываючы ў камандзіроўках у вёсках, я вярдаю цяго шкадзаванні ад дырэктараў дамоў культуры, клубуў, што сталічныя артысты да іх не дазжджаюць...

— Мы шмат ездзім па краіне — і кропкава, і турамі. У тым ліку і туды, дзе даўным-даўно ніхто з вядомых артыстаў не з’яўляўся. Часам канцэртум амаль сабе ў страту, таму што адчуваем адказнасць перад беларускім глядачом з глыбінкі. Але не можа ж так быць пастаянна! У зале на трыццаць — пяцьдзесят чалавек гурт наўрад ці выступіць, бо арганізатары не змогуць прызначыць такую цану на білеты, каб гэта было для нас не зусім “у мінус”.

ПРАЦЯГ БУДЗЕ?

— У хатніх бібліятэках маеце казку пра Айбальта? Дарэчы, колькі ў музыкантаў кватэрта дзяцей?

П.К.: У Кірыла — дзяўчынка. У нас траіх — па хлопчыку. І ў гукарэжысёра Аляксандра Каляды дзяўчынка. А казка, вядома, ёсць.

К.К.: У нас таксама.

П.Т.: І ў нас, але малы яе пакуль яшчэ не чыпаў. І мы з жонкай яму не чыталі.

А.З.: А ў нашай сям’і гэтай казкі няма!

П.Т.: Ганьба!

— Падрастуць спадчынікі і захоць стварыць гурт “Тяні-Толкай 2”. Як вам такая фантазія?

П.Т.: Зараз усё яны мараць стаць блогерамі, у музыканты цяпер ніхто асабліва не імкнецца.

П.К.: А калі здарыцца так, як ты сказаў, то мы не будзем супраць. Так?.. Так!

Персанальны боль, неспакой — вось што мусіць далучаць да кіно

Яшчэ да сустрэчы з польскімі кінематаграфістамі Даніялем Хазановічам і Філіпам Марчэўскім пачула пра іх працу выдатны водгукі. Проста нечакана на вуліцы сустрэлася з прадзюсарам Леанідам Каліценем і рэжысёркай Нэлі Васілеўскай, асобамі небезвядомымі ў айчынных кінаколах, якія шчыра прызналіся, што Cinema Lab, у якой яны цяпер прымаюць удзел — адна з лепшых кароткатэатральных школ у іх практыцы. Сумесны разбор кінапраектаў разам з польскімі ментарамі дазволіў аўтарам убачыць свае гісторыі ў новым ключы. Даведаваюся падрабязнасці: што за школа і хто прыехаў. Чатырохдзённую лабараторыю для айчынных кінематаграфістаў зладзіла Майстэрня сацыяльнага кіно пры падтрымцы Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO. А прыехалі Даніял ХАЗАНОВІЧ і Філіп МАРЧЭЎСКИ — выкладчыкі Кінашколы Анджэя Вайды, рэжысёры, сцэнарысты, чые працы ўганараваны не на адным міжнародным кінафэстывалі.

І вось, праз пэўны час, атрымаваю падрыхтоўку ў якасці экспертаў. “Я не чакаў такой прадукцыйнасці за чатыры дні”, — прызнаецца Філіп, тым самым пацвярджаючы запатрабаванасць падобных адкаўчальных праектаў у нашай кінасупольнасці. — Пэўныя сцэнарыі беларускіх удзельнікаў падаюцца, сапраўды, шматбаяцальнымі”.

Ды ўсё ж, якія перавагі ў параўнанні з замежнымі кінематаграфістамі маюць практыкі нашых фільмэйкераў? Якія недахопы? І ці ёсць формула, калі не губляючы ўласнай ідэнтычнасці, можна распусціць гісторыю, што закране самага рознага гледача? Спыніцца толькі на кампліментарх у нашай размове мне падалося недастатковым.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

ПЕРАВАГІ І НЕДАХОПЫ

— Даніял, Філіп, кожная падобная кіналабараторыя, мне падаецца, гэта спецасаблівае даследаванне, што дае ўяўленне пра тое, чым “ дыхаюць ” кінематаграфісты той ці іншай краіны, што ім цікава, якія праблемы іх турбуюць. Што стала вашым адкрыццём у гісторыях удзельнікаў мінскай Cinema Lab?

Даніял Хазановіч: Я вельмі моцна, у Хазановічым сэнсе, уражаны тым, што вашых аўтараў турбуюць пытанні каштоўнасцяў. Што значыць быць бацькам? Што такое сяброўства? Алказнасць? Што значыць кахаць? Яны занепакоены тым у сваіх гісторыях. Вядома, падобныя пытанні актуальныя сёння для буйных майстроў кіно, яны імкнучыся разабрацца ў падобных значных рэчах, але калі казаць пра маладых фільмэйкераў, тых, каму мне даводзілася выкладаць на захадзе, падобны фокус — не вельмі частая з’ява. І тут беларускія удзельнікі кінашколы мяне прыемна здзівілі.

Філіп Марчэўскі: Я згодны з Даніялем. Гэта вельмі перавага. Ды, з іншага боку, такія важныя пытанні мусяць мець пад сабой тутэйшую глебу. І вось тут мінскім маладым кінематаграфістам ёсць над чым працаваць. Я не аднароўна падкрэсліваю калегам на воркшопе: ваша гісторыя, сцэнарыі — не пустая абстракцыя. Яна мусяць мець сувязь з рэальным жыццём. Даіце мне больш інфармацыі пра тое, як жывуць людзі ў вашай краіне. Падаіце

тыя звесткі праз лёсавызначальныя абставіны для вельмі персанажаў, уласна, праз саміх персанажаў — укладзіце ў іх вусны словы, што будучы гучаць праўдзіва. Вашы героі павінны жыць у рэальнасці, а ў не выдуманай прасторы.

Мае ўражанні ад знаёмства з камандай беларускіх фільмэйкераў самыя фантастычныя. Ды тым не менш, героі іх гісторыяў, характары — гэта тое, над чым яшчэ варта працаваць. І пра гэта калегі ведаюць.

Д.: Персанажы — гэта і ёсць тое, што злучае аўтара і аўдыторыю.

У Cinema Lab прынялі ўдзел восем праектаў беларускіх удзельнікаў. Зараз кожная каманда здымае сцэну са свайго фільма. Новы этап развіцця стужак і іх прасоўвання на пітчінгах запланаваны на снежань.

ФОРМУЛА, ЯКОЙ, НАСАМРЭЧ, НЯМА

— Вы зараз, Філіп, Даніял, закралі тэму, якая непакоіць многіх аўтараў. Быць зразумелым цэламу свету, і адначасова абапірацца на ўласную нацыянальную ідэнтычнасць — як дасягнуць гэтага балансу? Часам кінематаграфістам прыходзіцца ахвяраваць чымсьці на карысць увогуле нараджэння свайго кіно, прасоўвання яго да больш масавай аўдыторыі. Ці існуе пэўная формула, на якой ствараюцца інтэраактыўныя кінапраекты?

Д.: Яе няма. Ды нават так: у якім разе не трэба пра штосці падобнае думаць. Галоўнае правіла, якім мусяць кіравацца аўтары — быць шчырым з самімі сабой. Усё астатняе — другасна.

Ф.: Думаць над тым, каб камусці спадабацца — заганны шлях. Персанальны боль, неспакой — вось што павінна штурхаць да кіно. Калі аўтар робіць фільм, каб сказаць штосці важнае, а не пагуляцца ў форму — гэта заўжды бачна.

— Але ж вы не будзеце алмаўляць таго, што ёсць карціны больш зразумельна гледачу пэўнай краіны, і разлічаныя на больш шырокую аўдыторыю?

Ф.: Так, несумненна, калі ваш сцэнарыі, стужка закранае пэўную ўніверсальную праблему — ахоп патэнцыйнай аўдыторыі павяліч-

Польскія кінематаграфісты пра сучасныя рэаліі кінапрацэсу

Даніял Хазановіч і Філіп Марчэўскі.

ваецца. Але не трэба баяцца і спецыфічных гісторыяў. Проста варта памятаць, што публіка можа не ведаць гісторыі вашай краіны, а значыць у фільме трэба пакінуць час, каб дасесці важную інфармацыю да гледача.

Цяпер мы шукаем пэўную формулу ўдалага спалучэння нацыянальнага і ўніверсальнага, а я ўзнавіў сваю апошні фільм, паказваў якога прайшлі па ўсім свеце. Я пабыў з ім у Індыі, Іране, Бразіліі, Чэхіі... І паўсюль глядач прымаў кіно аднолькава. Таму што ў аснове майёй гісторыі — базавыя пачуцці, патрэбы,

трошкі змяніць тэму і пацкавіцца вашым меркаваннем пра сучасную кінаадукацыю. Як вы лічыце, кінашкола сёння — неабходная рэч для кінематаграфістаў, маладых аўтараў? Мяркую, гэта дзілама актуальна для многіх пачынаючых фільмэйкераў. Утрымліваючы пэўную долю правакацыі, пытанне мае пад сабой тэхнічную рэвалюцыю, што адбылася ў кінавытворчасці. Калі фільм можна зняць на мабільны тэлефон — ці варта тады губляць час на вывучэнне пэўных прадметаў, дысцыплін у кінаінстытутах?

Ф.: Так. Калі няма рызык — аўтар расслабляецца. І гэта не вельмі добра. Не трэба плаціць за лабараторыю, за іншыя рэчы, у любы момант можна спыніцца, кінучы свой праект. Зразумела, усе гэтыя праблемы ў нашай галеве: можна зняць добрую стужку і на смартфон, мы ведаем падобныя прыклады. Аднак пытанне ўнутранай дысцыпліны, усведамлення таго, што ты робіш — яны пры такім вольным раскладзе набываюць асабліва каштоўнасць.

ШКОЛА ДОКУМЕНТАЛІСТЫКІ

— Што, на ваш погляд, яшчэ з’яўляецца важным для станаўлення рэжысёра?

Д.: У Нацыянальнай кінашколе ў Лодзі, якую мы з Філіпам скончылі, кожны студэнт, хто вывучаў рэжысуру, павінен быў зняць дакументальную стужку. Не важна: ці пойдзеце ты далей у ігравы кінематограф, ці абярэце дакументалістыку — гэта было абавязковае практыкаванне. Чаму гэта было так важна? Таму што маладыя аўтары падчас працы над дакументальнай карцінай судакраналіся з рэальнасцю. І пакідалі ўласную зону камфорту.

Ф.: Праблема сучаснай моладзі ў тым, што яна ўвесь час знаходзіцца пад апекай. Бацькі жалаюць усяго самага лепшага для іх дзіцей — і як вынік, калі малады чалавек прыходзіць у кінашколу ў 18 — 19 гадоў, ён губляецца перад пастаўленымі задачамі. Ён проста не ведае таго, як жывуць іншыя людзі. Я зараз нікога не абвінавачваю: гіперапека — гэта не віна студэнтаў ці іх бацькоў, гэта проста тое, што ёсць.

— Выйсцем у такой сітуацыі і становіцца дакументальнае кіно?

Д.: Менавіта. Аўтар тады вымушаны выйсці на вуліцу, рынуцца на рынак, пайсці ў горы, куды заўгодна — ён павінен знайсці свайго героя, дамовіцца з ім. Гэта называецца кіно можна на лэптопе, далатковага абсталявання патрабуе адно гук, але з гэтым можна справіцца. Вы нават не ўяўляеце, як вы маеце рапашу, задаючы такое пытанне. Больш за тое, менавіта практыка і робіць рэжысёра рэжысёрам, а не пэўныя тэарэтычныя раскладкі. Далучыце да гэтага мову кіно, якая змяняецца даволі хутка, і высова напрошваецца сама па сабе — каб быць сапраўдным рэжысёрам, варта заўжды знаходзіцца ў цяперашнім. Варта здымаць і здымаць.

Ф.: Рэжысёр мусяць адшукваць мову камунікацыі са сваім героем — тое якасць, што вельмі спатрэбіцца ў яго далейшай кар’еры. Бо і ў ігравым кіно належыць шукаць кропкі судакранання з самымі рознымі людзьмі: ад супергероў — да электрыка; з кожным з іх трэба будзе знайсці паразуменне. Таму, адказваючы на ваша пытанне, адзначым: практыка дакументальнага кіно — неабходная рэч для сталежы кінематаграфіста.

— Не магу спачацца. Мяркую, што падобны досвед і сапраўды неабходны кожнаму чалавеку, хто прышоў у кіно. Ды ўсё ж закончыць мяне хачацца б пытаннем больш агульным: свабода ў кіно не выключае адказнасці?

Д.: Гэта рэчы аднаго парадку. На жаль, многія маладыя кінематаграфісты бльгаюцца ў гэтых паняццях, і выключваюць з свабоды адказнасць. Але калі мы адказваем за сваіх персанажаў, разумеем іх, адказваем за свае кіно — мы і становімся свабоднымі.

ПАРАДОКС ВОЛЬНАГА РАСКЛАДУ

— Дзякуй за адказ. З формулай інтэраактыўнага праекта больш-менш зразумела. Дазвольце

Атрымоўваецца, што ў пэўнай ступені даступнасць тэхнікі і разна-

Фота: Дамітрыя КУЖАЛКОВА

К

Аглядаць замежную праграму IX Міжнароднага форуму тэатральнага мастацтва "ТЭАРТ" надзвычай проста: сёлета ў ёй усяго чатыры спектаклі. І ўсё ж на гэтым маленькім пятачку арганізатарам удалося сабраць палітру жанраў і форм, пранававаўшы выбарку на любы густ з эксперыментальнага шоу, пластычнага мастацтва, класічнай драмы і тэатра лялек. Прыкметна, што гэты канцэрт складаўся з пастановак са шматгадовай гісторыяй, у некаторых — аж чвэрць стагоддзя. Як пранававаныя спектаклі могуць паўплываць на беларускую мастацкую прастору?

Настасся ПАНКРАТАВА

ПАД РЫК БЕНЗАПІЛ

Напрыклад, навучыць эксперыментаваньня, наглядаць на самайці тэатральнага ўзросту.

Тут у дапамогу адзін са старэйшых тэатраў Германіі "Талія", які быў заснаваны 1843 годзе. Алегарчына кажуць, ён можа на наш 100-гадовы Купалаўскі глядзець па-дзедзюску паблізка. Рэпертуар гамбургскага складаецца з сучаснай класікі і сучаснай драматургіі, а калектыву неаднойчы называўся нямецкай крыжакімі тэатрам года.

Па даленых сайтах, "Талія" — мік іншым, адзін з трох дзяржаўных тэатраў Гамбурга, — прызнаны самым акадэмічна паспяховым драматычным тэатрам Германіі. Мо скарот тым, што калектыву адкрыты да эксперыменту і шукае новыя формы для падачы да дуно аэнтаментаваных, падавалася б, твораў?

У Мінск гамбургцы прывезлі пастановку паводле "Адэісы". І вась ключавым паніжнем тут становіцца "паходзе": ад тэксту Гамера рэжысёр Анту Рамэра Нуньес не пачінае слоў, бо пераважы размову двух герояў — сыноў Адэісы Тэлемаха і Тэлегона — на штурнону, неіснуючую мову. Як растлумачыць дра-

Пазбавіцца "ахоўнага" панцыра

матург Маціяс Гюнтар, які падняўся перад пачаткам спектакля на сцэну, пастановачная каманда штодня чытала па адной главе з "Адэісы", а пасля імправінава кажуць, ён можа на наш 100-гадовы Купалаўскі глядзець па-дзедзюску паблізка. Рэпертуар гамбургскага складаецца з сучаснай класікі і сучаснай драматургіі, а калектыву неаднойчы называўся нямецкай крыжакімі тэатрам года.

І я магу сказаць, каб дзеянне на працягу спектакля было роўным, а прадуманы рэжысёрам правы гульні надалк адпавядалі адуце. Аднак ён не ўдзяваў момант, калі зайдзіраць, наўменне б будаваць свай шчыра і візуальна пастанову, каб зрабіць яе больш зразумелай і цікавай для гледацкага аўдыенцыі.

Выканаўшы Томас Ніхаўс і Паўль Шрэлэр выдзіраць на сцэну ў сучасных касцюмах. Яны бліжэй да нас, чым да старадаўняга паказу аднаго раўніва, бо кожнаму з іх хочацца быць больш за саперніка "сваім" для старажытнагрэчаскай суперэоркі.

Зводныя браты спачатку хаваюць сваю разубячэнасць і няёмкасць за падапкіма, а са смехам пераіграваюць

дзяржаўнага тэатра, аднак нямецкі варыянт сучаснага асэнсавання класічнага тэксту можна ўзяць за развагі.

Францускі харэаграф — мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

"Адэіса".

"Піксель".

"Площа героя".

ЦЕЛА ЧАЛВЕКА ПРАЗ ТЭХНАЛОГІІ

А яшчэ — нагадаць, што лічбавыя тэхналогіі ў тэатры — не толькі заднік з мультымедыя.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

МІКРАФОН ДЛЯ ШЫШЫ

Прапанаваць успомніць, што рэжысёр мусіць гаварыць са сцэны на востры тэм, якія тут і зараз турбуруюць грамадства.

У нашай тэатральнай прасторы творчы палёх польшскага рэжысёра Крысыяна Лопы ў многіх будзе выклікаць згаўленне. Узяць нават форм спекактыва "Плошча герояў", паставілена ў Лёўскім нацыянальным драматычным тэатры.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

1988-м у любімай Шустарам Вене "значна горш, чым пачынаўся гадоў таму".

Драматург так і не выведзе на сцэну гаўнонага героя прафесара Шустара: ён прыгне з павалонана ішчэ да таго, як мы назнаёмімся з дзеючымі асобамі. Калісьці філасоф некалі збег са свайго дома ў Вене, бо ў горад у 1938 годзе прыйшоў Гітлер.

Спадар Лопя заўсёды афармляе спекактыва ў "Плошчы герояў" ён змяняе чарх і бексалроўку паўзурноу прастору, што пачынае са сваймі блізнятамі раскіданы на кватэры, ў якіх кардонка Шустар спрабаваў саваша ад унутранай стэцыі, перабраўшыся з усімі рэчамі ў Оксфард.

І на гэтым тэатральным праекце мы бачым, як мастак кіраўнік Нацыянальнага харэаграфічнага цэнтру Крэйзі і Вал-дэ-Марэ кампанія "Кефір" — Мурад Мерукаў паставіў хіп-хоп-шырвак "Піксель" яшчэ пачынаў тэатр.

востврае даў мастак пляцоўку, дзе ўпершыню ў 1996-м годзе паказалі шчыпную гісторыю пра лёсы, якія лакарабаціла вайна. Пад першай назвай "Песня пра Волгу" спектакль трыумфальна прайшоў на Авіньёнскім фестывалі і сабраў мноства расійскіх прызюў.

Для рэжысёра і мастака-пастаноўшчыка ў адной асобе каршына свету складаецца з дэтэляў. У фокусе яго вайны то чалавек, то конь, то мураш.

Для рэжысёра і мастака-пастаноўшчыка ў адной асобе каршына свету складаецца з дэтэляў. У фокусе яго вайны то чалавек, то конь, то мураш.

Для рэжысёра і мастака-пастаноўшчыка ў адной асобе каршына свету складаецца з дэтэляў. У фокусе яго вайны то чалавек, то конь, то мураш.

Для рэжысёра і мастака-пастаноўшчыка ў адной асобе каршына свету складаецца з дэтэляў. У фокусе яго вайны то чалавек, то конь, то мураш.

Для рэжысёра і мастака-пастаноўшчыка ў адной асобе каршына свету складаецца з дэтэляў. У фокусе яго вайны то чалавек, то конь, то мураш.

Нарысы з мінулага

Пад гэтай назвай адкрыццё першай персанальнай выставы мастака-графіка Зміцера Шапавалава ў філіяле Нацыянальнага мастацкага музея, у гістарычнай мінскай сядзібе "Дом Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX стагоддзя", прастора якой ужо не першы сезон радуе наведвальнікаў сваімі якаснымі выставамі, а ў апошні час выступае як пляцоўка для дэбютнага кроку маладых і таленавітых мастакоў.

Наглядзеўшы на разнастайнасць прадстаўленых работ (іх на выставе больш за грашыня), экспазыцыя стварае некалькі графічных сэрвіяў. Першыя з іх — "Міжвыя папярочна", выкананы ў тэхніцы фотакі і змяшчаюць з'яўляюцца дэбютнае ілюстрацыі, якія разам з шматлікімі папярочнымі карыці моруліўнаў. Сірыя спаксывіцыя выбары алонага цэла вамае ў аб'ёмных бышым паніжнем алуна.

Паводна лода на невялікай глыбіні монным праектарам асветліць шыра. Гэтым жа праектарам погляд наш кінуць па дыяганалі і спыніць на гараскх метамафрозх, адстрапваных у сэрві "Стары горад".

Ад трапнай дэтэляў іцтне на вершыню, манументальнасць. Перад нам работы з сэрві Quo vadis?, выкананы ў тэхніцы лінагравюры. Востра, спірападэна лівія, нібы вяр, стварэ матэрыю, раскрупчаны вераціно цывілізацыі (Orbis pictus).

З імертзі змойной працарэе настраверха Вавілонская вежа (Turris Ambitionis). Пабудова ўздыме з сьбе розныя ўзроўні эвалюцыі чалавечыта, Далей — "Вежа амбіцыяў" нахлелная, дэзь не выходзіць за межы каршыняй паласцік, упараўнае выразаюць дыяганалі.

Ад разразаючых светлавых і вобразных кантрастаў двух лінагравюры, погляд апускаецца ў суваральны роздум. Яго прынятае вядомая, але па-новаму гучная вобразы беларускіх гістарычных асоб — супярэчлівыя, непадобныя, надзеленыя нябачанымі талентамі. Вялікая кнігіня літоўскага і каралева польскага з мінскага роду Сфорца адстрапанна зусім юнаі — арыгнальна знахожа аўтар, адыход ад звышай іканграфіі.

Ксенія ЖУКОЎСКАЯ, куратар выставы, мастацтвазнаўца

3 і 13 па 24 кастрычніка ў Пінску пройдзе Рэспубліканскі арганізацыйны сімпозіум. "Акцыя" стварэння інструментаў для арганізацыі і студыяў музычных навуковых устаноў у усёй Беларусі, а таксама гасці з Масквы.

Пінск вядомы не толькі сваёй шматвекавай гісторыяй, але і такім жа гістарычным арганам. Інструмент быў пабудаваны ў 1836-м годзе Віленскім майстрам Адальбертусам Градзіцкім. У 1936 годзе

арган быў перабудаваны Вацлавам Барнацкім з захаваннем старога барочнага корпуса і некалькіх соднень старых труб. Арган мае 28 рэгістраў. Завад інструмент гучыць на кожнай урачыстай святой Імшы. У гэтым годзе ён быў адрамантаваны.

Арганны сімпозіум пройдзе ў Пінску

Што падштурхнула арганізаваць сімпозіум наведва ў Пінску? Арганізатар мэрпрачывства Аляксандр Бурдзілаў угадвае пачатак гэтай гісторыі. "У красавіку я размаўляў са сваёй знаёмай выкладчыцай з Масквы, якая прыхлела ў Пінск, каб паглядзець на зварэннае рамонтну аргана. Яна паабяцала, што калі Пінская дзіцячая школа мастацтваў і Пінскі дзяржаўны каледж мастацтваў атрымаюць ад Юрыя Сісера арганізацыйны арган, а Сямёнава Галіну Васільевну. І сапраўды, за некалькі дзён да фестываля школа і каледж атрымалі ў падарунак электронныя арганы, а Сямёнава згадзілася прыехаць у Пінск".

Напрыканцы вясны-лета ў Пінску ўжо праходзілі канцэрты арганнай музыкі ў межах арганнага фестываля памяці Кардынала Казіміра Свэнтка. Гэты фестываль "адкрыў" супрацоўніца пінскага каталіцкага касцёла, мейсцявольны ўладмі і мейсцявольны Юрыем Сісерам. Сімпозіум — своеасаблівы працяг такога супрацоўніцтва.

духоўнай семінарыі імя святога Тамаша Аквінскага ў Пінску, кеңдз Андрэй Рылка, які дазволіў размясціць удзельнікау фестываля

ПРАГРАМА ФЕСТИВАЛЮ

Усе канцэрты ў межах сімпозіума будуць адбывацца на гістарычным аргане XIX стагоддзя. Сур'ёзныя акадэмічныя творы выканаюць арганісты з Масквы — Галіна Сямёнава, а напрыканцы іх дадуць выніковыя канцэрты ў Пінскай катэдры.

Таксама ў Пінскай школе мастацтваў, у межах сімпозіума, адбудзецца канцэрт народнага арыстакана рэжысёра Ігара Алоўнікава. Усе арганнаыя канцэрты ў Пінскім катэдральным касцёле будуць бясплатныя.

Марына ВАЛАСАР, фота Аляксандра Бурдзілава

Як для мяне, дык Піншчына і аўтэнтыка — словы-сінонімы. Тут, у Пінскім раёне Брэсцкай вобласці, у маляўнічым у любую пару года кутку Беларускага Палесся, традыцыі, што складаліся стагоддзямі, яшчэ жывуць, развіваюцца і “дыхаюць” так, як і шмат гадоў таму. З аўтэнтэчнай своеасаблівасці Піншчыны вынікае іншы заканамерны факт: адзін з прыярытэтных кірункаў развіцця сферы культуры раёна — адкрыццё ўстаноў культуры новага тыпу, а таксама стварэнне розных праектаў, скіраваных, у першую чаргу, на папулярызацыю таго здабытку, што назапасілі мінулыя пакаленні. Тым больш, што, па словах начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пінскага райвыканкама Людмілы Галавач, дзейнасць па захаванні народных традыцый часам не менш важная за працу па паляпшэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры раёна.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ /
Фота аўтара

Крэатыў імпэтных

або Як ператварыць аўтэнтэтыку ў прывабны турпрадукт?

ДЫК ШТО ТАКОЕ ЖАКІ?

І пачну я менавіта са стварэння ўстаноў культуры новага тыпу, звязаных з захаваннем мясцовых традыцый. Не так даўно, у кастрычніку 2016 года, у вёсцы Мерчыцы Пінскага раёна адбылася адметная для паселішча падзея — тут адкрыўся Цэнтр традыцыйнай культуры і побыту. Установа ўяўляе з сябе сапраўдны музей, дзе сабраны ўнікальныя прадметы побыту і народных рамёстваў беларусаў-палешукоў.

— Ідэя стварэння Цэнтра ўзнікла ў нас ужо даўно, — кажа кіраўнік раённай сферы культуры Людміла Галавач. — Народныя святы і абрады, непаўторны фальклор, самабытныя рамёствы, нацыянальны касцюм, кухня Піншчыны — усю гэту багатую спадчыну неабходна захаваць, апрадзіць і, вядома, запраسیць гасцей. Я ўпэўнена, што з цягам часу наш Цэнтр будзе запрабаваны і ў межых турыстаў, якія змогуць бліжэй пазнаёміцца з жыццём палешукоў.

Работнікі культуры ўсяго раёна доўгі час збіралі для Мерчыцкай установы культуры прылады працы, прадметы быту, вырабы майстроў і нематэрыяльную спадчыну — абрады, песні, мясцовыя звычай, гульні, рэцэпты страў і многае іншае. Сабранае сапраўды ўражае. Сёння па ўстанове функцыянуе шэсць экспазіцыйных залаў, у якіх размешчаны больш за 200 экспанатаў. Прычым, многія з іх — папраўдзе ўнікальныя.

Скажам, тут можна пабачыць вялізныя, сплечаныя з лавы кошкі, ёмістасці для захоўвання прадуктаў, прылады для лоўлі рыбы, пра якія мясцовыя супрацоўнікі могуць распавядаць гадзінамі, дэманструючы той ці іншы загадкавы прадмет з калекцыі. Я, скажам, толькі ў Мерчыцах даведаўся, што такое палескія жакі, лубяшкі ды клуні.

Хтосьці з гасцей можа зацікавіцца драўлянымі вырабамі, а нехта са здзіўленнем наведвае залу ткацтва, дзе пабачыць на свае вочы стара-

танец, а пасля яшчэ і прадэгустваць гарачы зёлкавы чай, сабраны з лекавых раслін і духмянага разнатраўя.

Важнасць і актуальнасць тэмы развіцця турыстычнага патэнцыялу Піншчыны ў Мерчыцах ведаюць не на словах, а на справах. Таму плануець пашыраць дзейнасць Цэнтра ў розных кірунках.

— Нядаўна на тэрыторыі Цэнтра мы зрабілі казачны Домік Бабы-Ягі, — распавядалі мне супрацоўнікі установы пра свае креатыўныя “ноу-хаў”. — З’явіцца тут з цягам часу і іншыя казачныя хаткі, каб з іх дапамогай мож-

цэнатаў, у тым ліку індывідуальных прадпрыемстваў, якія маглі б або аказаць фінансавую дапамогу ўстанове, або размясціць на тэрыторыі Цэнтра сваю кавярню. Карацей, хоць развівацца ёсць яшчэ куды, пытанніў пакуль у гэтым кірунку больш, чым адказаў.

Мяркую, пры належным фінансаванні і креатыўным падыходзе да справы Мерчыцкі Цэнтр традыцыйнай культуры і побыту можа з цягам часу стаць прыягельнай турыстычнай “фішкай” на карце не толькі Пінскага раёна, але і ўсёй Брэсцчыны. І, мажліва, адабраць лаўры

Па словах мясцовых супрацоўнікаў, турысты з Расіі з задавальненнем прыязджаюць у Лапціна, каб пабываць у невялічкім музейчыку, што захоўвае сотні экспанатаў, якія раскажваюць пра жыццё і творчасць вялікага паэта Сярэбранага стагоддзя. А яшчэ расіяне і іншыя замежныя госці любяць пад’ехаць да праваслаўнай каплічкі ў суседняй вёсцы Калбы, якую ў свой час маляваў Аляксандр Блок.

Да таго ж, хто-ніхто з цікаўных прыездных таксама вандруе да вялікага дуба, пад якім, як гавораць мясцовыя

“Рабіначкі” на багатай турыстычнай “дзялянцы”. Балазе, умовы для гэтага створаны самай прыдатныя.

— Большасць грошай у план платных паслуг мы займелі з дапамогай канцэртаў, якія ладзім на шпэцкаладзе “Белая Русь”, што вандруе па Прыпяці ад Брэста да Мазыра, зязджаючы, натуральна, і на Піншчыну, — патлумачыла мне кіраўнік установы культуры, а таксама стваральнік “Рабіначак” Ніна Шыманская. — Са сваім калектывам мы робім для гэтых “рачных” турыстаў цікавыя творчыя праграмы. Можам і станца-

даўнія ткацкія станкі і іншыя прылады для апрацоўкі тканіны, а таксама вясельныя, побытавыя, абрадавыя ды святочныя рушнікі. Дарэчы, за ткацкім станком можна нават папрацаваць, сваімі рукамі і нагамі адчуўшы нялёгкаю працу ранейшых ткачых. Як кажуць супрацоўнікі ўстановы, садзець за ткацкім станком асабліва любіць дзеці. Прычым, не толькі дзівічкі, але і хлопцы.

А яшчэ ва ўстанове ёсць зала ганчарных вырабаў, зала нацыянальнага касцюма, у якой размешчаны адзін з унікальных экспанатаў — вясельная сукенка даваеннага часу, а таксама іншыя залы, уключаючы экспазіцыю хаты селяніна-палешука.

Цэнтр традыцыйнай культуры і побыту размясціўся ў будынку былой Мерчыцкай сярэдняй школы, які быў перад “улазінамі” капітальна адрамантаваны. Як распавядае мне майстар народных промыслаў Волга Капліч, сёння тут арганізуюцца выставы народных умельцаў, фальклорна-гульнявыя праграмы, ладзіцца народныя святы, семінары, пленэры, форумы з ўдзелам фальклорных калектываў. Напрыклад, сёлета ў жніўні на тэрыторыі Цэнтра адбыўся адкрыты рэгіянальны фестываль фальклорнага мастацтва “Фальварк мінулага”, у рамках якога ўпершыню прайшоў пленэр рэзчыкаў па дрэве — майстроў, якія прыхалі не толькі з Піншчыны, але і з іншых куткоў Беларусі.

ПЫТАННЕ НА ПЕРСПЕКТывУ

— Акрамя таго, да нас часта прыязджаюць турысты не толькі з Брэсцкай вобласці ці бліжэйшых санаторыяў, але і з розных краін СНД і Еўропы, — кажа Волга Капліч. — Балазе, не толькі для дарослых людзей, але і для дзяцей тут сапраўднае раздолле. Скажам, у нас можна не толькі паглядзець на розныя старадаўнія палескія прылады, але і апрагнуць нацыянальны касцюм, станцаваць беларускі нацыянальны

Волга Капліч дэманструе старадаўнія рушнікі.

на было пасля ладзіць разнастайныя дзіцячыя кветкі, конкурсы, гульні.

Але што ні кажы, гэта толькі пачатак той вялікай справы, якую плануецца зрабіць у Мерчыцах. Скажам, на мой погляд, вельмі не стае на тэрыторыі Цэнтра кавярні ці нават сталойкі, а таксама невялікай гасцініцы, дзе маглі б жыць тыя ж заезджыя турысты, ахвочыя да маляўнічых краявідаў Палесся. Тым больш, будынк былой школы, у якіх усё гэта можна было б абсталяваць, знаходзіцца за два крокі ад установы культуры.

Як кажа Людміла Галавач, планы па далейшым развіцці Цэнтра, у адзеле, натуральна, ёсць, і яны сапраўды прадугледжваюць, у тым ліку, стварэнне кавярні ды іншыя креатыўныя ініцыятывы. Але ж, натуральна, спачатку трэба адрамантаваць усе наяўныя памяшканні, давесці да ладу вялікую тэрыторыю Цэнтра, за якой пастаянна патрабуецца пільны нагляд, ды зрабіць гэтае месца яшчэ больш прывабным для турыстаў.

Зразумела, на ўсё гэта патрабуюцца значныя фінансавыя сродкі, якія ў раённым бюджэце пакуль што пад гэты мэты не прадугледжаны. Таму цяпер у адзеле актыўна шукаюць спонсараў ці ме-

самай креатыўнай установы культуры ў Музея народнай творчасці “Бездзежскі фартушок”, што на Драгічыншчыне.

Там, нагадаю, ужо працуе многае з таго, пра што толькі цяпер мараш пінчукі: і невялікая гасцініца, і мажлівасць харчавання турыстаў прадуктамі з музейнага зямельнага надзелу, і цікавыя кветкі ды прыягельныя музейныя экспанаты. Але ж музейшыцкі з Драгічынскага раёна пачыналі ўсё гэта яшчэ 10 — 15 гадоў таму. Так што ў Пінскім раёне цалкам могуць улічыць креатыўны вопыт суседзяў і стварыць свой непаўторны аб’ект культуры. Прынамсі, менавіта на гэта і спадзяюцца як мясцовыя жыхары, так і кіраўніцтва Пінскага райвыканкама.

ЯК ЗАРАБЛЯЦЬ БЕЗ ПРАБЛЕМ?

Па дарозе ў Стыпчынаўскі СДК наша “культурная” машына зрабіла невялікі крут, завітаўшы ў вёску Лапціна, дзе сёння ў адным з пакояў мясцовай бібліятэкі размешчаны невялікі музей Аляксандра Блока. Як вядома, рускі паэт-сімваліст капісьці наведваў гэты мясціны падчас службы ў арміі ў гады Першай сусветнай вайны, калі Пінск ужо быў акупаваны германскімі войскамі.

“Рабіначкі” сустракаюць гасцей.

Музыкант Раман Піскуновіч з Мерчыцаў у ролі экскурсавода.

жыхары Калбоў, паэта неаднойчы бачылі за пісаннем вершаваных твораў. Праўду кажа гэта легенда ці манія, сцвярджаюць дакладна не буду. Але, як там ні было, думаю цікавых турыстычных месцаў на Піншчыне хопіць для гасцей з любой краіны.

І менавіта пра турыстаў адразу зайшла гаворка ў Стыпчынаўскім СДК, у які я завітаў адразу пасля паездкі ў Калбы і Лапціна. Справа ў тым, што ўстанова культуры за восем месяцаў гэтага года зарабіла шэсць тысяч рублёў. Гэта 114 працэнтаў ад даведзенага плана платных паслуг.

Сума, пагадзіцеся, невялікая. Прычым, значны ўнёсак у план прынесла праца культурніцкай з народнага ансамбля народнай песні

ваць, і спрашываць, і зладзіць конкурсы, і развесяліць падпрып’які. Карацей, забаўляем турыстаў як толькі можам. Мабыць, таму нас і пастаянна запрашаюць выступіць для наведвальнікаў водных палескіх маршрутаў.

Да слова, каб спяваць і танцаваць для турыстаў на рачным караблі, які, як вядома, толькі нядаўна распачаў свае круізныя туры па Прыпяці, трэба прайсці своеасаблівы “кастынг”: паказаць журы творчую праграму, прадэманстраваць з яе шэраг нумароў. Змаганне за “месца пад сонцам” адбываецца сярод некалькіх падобных фальклорных калектываў Брэсцкай вобласці, якія імкнучыя выйграць гэнад на аслугоўванне турыстаў. Але “Рабіначкі” пастаянна перамагаюць у гэтым

конкурсе — дамова заключаецца з працэдурным штогадова — і з поспехам ды, як бачна, значным фінансавым вынікам выступаюць для замежных гасцей.

— Дарэчы, тэндэр выйгралі не толькі “Рабіначкі”, але і яшчэ адзін наш калектыў з Аснежыцаў, — дадае загадчык сектарам ідэалагічнай работы і па справах моладзі аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пінскага райвыканкама Сяргей Падшывалаў, які суправаджаў мяне падчас усёй паездкі па раёне. — Так што турыстычны водны маршрут вельмі

катле” аддзела, а вяртаюцца ва ўстанову. Так, менавіта за гэтыя даходы, як распавяла Ніна Шыманская, былі набыты новая гукаўзмацняльная апаратура, ноўтбукі, прынтар і ксеракс, касцюмы для калектыву (ажно чашчёрты камплект!).

Нягледзячы на гэта, грошай усё адно не стае: трэба, як кажуць супрацоўнікі СДК, абавязкова набыць новыя музычныя інструменты, бо старыя ўжо даволі зношаныя. Ды і за, без перабольшвання, ударную працу па павелічэнні пазабюджэтных даходаў, удзельнікі калектыву хацелі б мець

тыву ўжо пераясгнула межы Беларусі. Як кажуць, паглядзім што будзе далей...

“КРАСАЧКІ” — КРАСУЮЦЬ

Парахонская дзіцячая школа мастацтваў, куды мне давялося завітаць напрыканцы камандзіроваўшага дня, уражвае сваімі брэндавымі, не пабаюся гэтага слова, калектывамі. Хаця і без таго тут ёсць на што паглядзець: установа мае ў сваім складзе не толькі музычнае, але і харэаграфічнае аддзяленні. Напрыклад, дзеці тут засвойваюць нотную граматыку для баяна

прынялі ўдзел і “пакарасаваліся” ў Міжнародным конкурсе “Новыя вяршыні — 2019”, дзе атрымалі дыплом лаўрата ІІІ ступені.

Стваральнікам і кіраўніком яшчэ аднаго калектыву — дзіцячага духавога аркестра — з’яўляецца сам Пётр Саламянюк. Дзякуючы і яго нястомнай працы, і майстэрству ўдзельнікаў ансамбля, дзіцячы духавы аркестр двойчы становіўся дыпламантам І ступені на фестывалі духавой музыкі “Фанфары”, адзначаўся Граматамі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, а таксама іншымі ўзнагародамі.

вучацца і нашы дзеці, што гэта дзеці нашых супрацоўнікаў, — кажа Людміла Малышчыцкая. — Таму наш кіраўнік, Уладзімір Фёдаравіч Храленка, заўсёды імкнецца падтрымаць навучэнцаў школы мастацтваў, калі да яго вяртаюцца па дапамогу.

У сваю чаргу, калектывы Парахонскай ДШМ часта выступаюць на мерапрыемствах, якія ладзяцца прадпрыемствам, скажам, да Дня сельскага работніка або падчас ушанавання перадавікоў вытворчасці і гэтак далей.

Дарэчы, на балансе ААТ “Парахонскае” таксама знаходзіцца вакальны калектыў

разу трыма калектывамі са званнем народны. Ганаровы статус займелі вакальны ансамбль “Явар ды каліна” Красіцкага СДК, фольклорны калектыў “Грымата” Дабраслаўскага СДК ды інструментальны ансамбль “Мяцеліца” Пінкавіцкай ДШМ. Усёго ж на сёння 23 творчыя калектывы Піншчыны займелі званне “народны” і “ўзорны”. Лічба, як кажуць, гаворыць сама за сябе.

Шмат робіцца ў раёне і ў рамках Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады, паказчыкай якой у раёне выконваюцца і нават перавыконваюцца. Напрыклад, па словах Люд-

палешукой,

Калічка ў Калбах, якую маляваў Аляксандр Блок.

Пінскі раён: новыя ўстановы культуры, перавыкананне планаў і супрацоўніцтва са спонсарамі

Хормайстар Цэнтра традыцыйнай культуры і побыту Руслан Ісмаілаў распавядае пра старадаўнія рыбалоўныя прылады.

спрыяе нашым супрацоўнікам у выкананні планаў платных паслуг адразу для некалькіх устаноў культуры раёна.

За адно выступленне калектыву Стыгчыцкага СДК зарабіць у скарбонку плана платных паслуг неаблагу “капейчыну” — каля 200 рублёў. Прыкладна дваццаць пяць разоў ладзяць свае выступленні на палубе рачнога круізнага лайнера пінчане за летні сезон — і вось ужэ пяць тысяч рублёў пераліваюцца на рахунак устаноў культуры.

Праўда, удакладню: не на рахунак самога Стыгчыцкага СДК, а на спецраўнак аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пінскага райвыканкама. Але гэтыя грошы не знікаюць без следу ў “агульным

і бачыць у сваіх разліковых лістках дадатковыя прэміі. Што ж, законнае патрабаванне, тым больш, што менавіта гэтыя пытанні хваляюць супрацоўнікаў Дома культуры найбольш. Як кажа Людміла Галавач, да якой я звярнуўся па каментарый, усе агучаныя праблемы паступова будуць вырашаны ў рабочым парадку.

Што да самога калектыву “Рабіначкі”, у якім пастаняна ўдзельнічае восем — дзесяць чалавек — прычым, гэта не толькі жыхары Стыгчыца, але і Пінска — дык ягоньня выступленні ўжо адбыліся не толькі ў многіх кутках Пінскага раёна, але і ў некаторых раёнцэнтрах Беларусі ды за мяжой, напрыклад, у польскім горадзе Сандамір. Так што творчасць палескага калек-

і акардэона, фартэпіяна і скрыпкі. Але пра знававы ансамблі ў ДШМ гаворка асобная.

— Так, мы маем ажно шэсць дзіцячых і тры выкладчыцкіх творчых калектывы, — адзначаў мне ў размове дырэктар Парахонскай ДШМ Пётр Саламянюк. — Два дзіцячыя калектывы маюць званне “ўзорны” — гэта ансамбль песні і музыкі “Красачкі” і дзіцячы духавы аркестр.

Пра “Красачкі” спачатку і пагаворым. Гэты калектыў пад кіраўніцтвам Тэрэсы Еўтух унікальны не толькі тым, што мае граматы і дыпламы Міністэрства культуры Беларусі ці Брэсцкага аблвыканкама, але і сваімі выступленнямі як на Піншчыне і Брэсцчыне, так і за мяжой. Так, летась “Красачкі” пабывалі ў Польшчы, а сёлета

“Красачкі” з Парахонска красуюць і ўражваюць у любое надвор’е.

Натуральна, за ўсімі гэтымі дасягненнямі стаіць велізарная праца педагогаў і выкладчыкаў Парахонскай ДШМ. Прычым, творчы імгэт супрацоўнікаў школы падтрымліваецца і матэрыяльнымі стымуламі.

— Не магу не сказаць пра тое, што вялікую дапамогу ў дзейнасці не толькі названых калектываў, але і ўсёй дзіцячай школы мастацтваў аказвае мясцовае прадпрыемства “Парахонскае” і ягоны кіраўнік Уладзімір Храленка, — адзначаў Пётр Саламянюк. — Скажам, за кошт прадпрыемства былі набыты інструменты для духавога аркестра. Таксама Уладзімір Храленка заўсёды ідзе нам насустрэч, калі трэба выдаткаваць транспарт на паездкі “Красачак” на курсы і фестывалі. Акрамя таго, для гэтага ж калектыву за кошт прадпрыемства мы пашылі новыя касцюмы. Так што іх спонсарскае дапамога для нас вельмі важная.

НА БАЛАНСЕ ТАВАРЫСТВА

На жаль, самога дырэктара прадпрыемства пагуча майго візіту на месцы не аказалася. Але пра менавіта, якое, як бачна, паспяхова прыжылася на ўрадлівай палескай глебе, я пагаварыў са спецыялістам па ідэалогіі ААТ “Парахонскае” Людмілай Малышчыцкай. І ў першую чаргу запытаўся ў яе пра тое, што штурхае прадпрыемства да аказання спонсарскай падтрымкі мясцовай сферы культуры.

— Найперш мы выдатна разумеем, што ў ДШМ

“Вясёлка” з мясцовага цэнтральнага Дома культуры. Ансамбль выступае на самых розных мерапрыемствах, што ладзяцца ў паселішчы, а таксама з’яўляецца ўдзельнікам як абласных, так і раённых конкурсаў амаатарскай творчасці.

А зусім нядаўна, за кошт сродкаў прадпрыемства, вакальная група пабывала на фестывалі гісторыі і народнай творчасці “Новамаліньска Любава” на Украіне. Так што, як бачна, культура і бізнес на Піншчыне ідуць заўсёды побач, плячо ў плячо, актыўна ўзаемадзейнічаючы на карысць усіх зацікаўленых бакоў.

ПРАГРАМА Ў ДЗЕЯННІ

Натуральна, пра ўсе цікавосткі Пінскага раёна згадаць у адным артыкуле наўрад ці атрымаецца. Прынамсі, не скажу я пра тое, што сёння ў Міністэрства культуры Беларусі ўжо накіраваны дакументы па ўключэнні ў Дзяржаўны спіс нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцяў краіны элемента “Традыцыйныя вясновыя карагоды на Вялікдзень, Правадну і няздзелі і “Провады зымі” ў вёсцы Пінкавічы на Пінскага раёна. Ці пра тое, што многія амаатарскія калектывы Піншчыны пастаняна прымаюць удзел у мерапрыемствах, што ладзяцца з нагоды надання Пінску статусу Культурнай сталіцы Беларусі — 2019...

А вось яшчэ адна “цікавостка” ад палешукой: нядаўна раён папоўніўся ад-

мілы Галавач, на рэалізацыю мерапрыемстваў Дзяржпраграммы за кошт раённага бюджэту сёлета выдаткавана звыш 3 мільянаў 400 тысяч рублёў. На гэтыя грошы, напрыклад, прайшлі рамонтныя работы ў шэрагу устаноў культуры, паляпшлася іх матэрыяльна-тэхнічная база, былі набыты і адрамантаваны інштатлікі музычных інструментаў, закуплялася неабходнае абсталяванне, ладзіліся фестывалі, конкурсы ды іншыя мерапрыемствы.

— Увогуле, старшыня Пінскага райвыканкама Ігар Брылевіч звяртае на сферу культуры раёна самую пільную ўвагу і аказвае нам пастанянную падтрымку, — кажа Людміла Галавач. — Але, натуральна, перад сферай стаяцца і адпаведныя задачы на перспектыву. Напрыклад, сёння мы думаем пра тое, каб ладзіць у кожным сельсавесе раёна сваё брэндавае мерапрыемства, знакавае для ўсёй Піншчыны.

Скажам, менавіта ў рамках агучанай ініцыятывы не так даўно ў гонар Дня сям’і ў Парахонску альбося раённы конкурс “Шчаслівія разам”, у якім прынялі ўдзел маладыя сем’і раёна. А больш за 15 танцавальных калектываў Піншчыны слаборанічалі ў конкурсе сучаснай харэаграфіі Little stars, які прайшоў у Лагішынскім маладзёжным Цэнтры культуры.

Так што паспяхова пачатак многіх культурных ініцыятыў па пінскай зямлі — навідавоку.

У рускай літаратуры пясняр восені — Пушкін. Тут і спрацаца не выпадае. А ў беларускай? Як па мне, дык у першую чаргу — Мележ з Караткевічам. Я бываў увосень у мележаўскім Глінішчы. Над былой цагельняй, дзе колісь біліся за мяжу, нізка сцяліліся набрынялы дажджом аблокі, дыхалася лёгка, апошняя асуджаная на адчай лістота гойдалася ў паветры, і ўсё гэта было такім зразумелым, блізкім, беларускім, што ныла салодка сэрца... А Караткевіч? Я маладзёнам з палюянчай стрэльбай, пазычанай у сябра, даследаваў у кастрычніку балоты на Брагіншчыне (ніводная пушка і звярок не пацярпелі). Туман, купіны, хмызняк і скруткі тумана над падмірзлай глебай, а над грэбляй — укланчаныя вербы, таксама ў туманнай рванай коўдры. “Зяц варыць піва”. Першая восенская халадэча — нібы першае адкрыццё нейкай зямной існасці: жыццё не надта доўгае, трэба ўсё паспець. І незразумелая радасць ад усведамлення гэтай нечаканай “дарослай” высоўны... “Павінна ж быць і ў зайца радасць перад халоднаю зімой”. Восенская элегія гучыць і ў вашых сённяшніх лістах.

Яўген ПАГІН

Стала Мележа больш у прыродзе...

“Гальшанскі кірмаш праходзіць пачатку восені, калі лісце на дрэвах расквечана золатам, калі рудзіцы сабралі ўраджай. Нават кепскае надвор’е не псуе настрой. Кірмаш — гэта свята. А першы сёлетні каравай — неверагодна смачны. У Доме культуры выступілі юныя музыканты Гальшанскай школы мастацтваў, артысты тэатра мініяцюр аэрагарадка Крэва, народны ансамбль песні і танца “Крыніцы” Ашмянскага РЦК”, — напісала Кацярына Рудзік з адзела медальчынай работы Ашмянскага раённага цэнтра культуры. Хто не быў у Гальшаных, раю наведваць. Там гэтыя замкавыя прывіды якая восенню і актывізуюцца ў творчым самавыражэнні.

Конкурс прыпевачніц прайшоў у Кальчунах (Ашмянскі раён). Конкурс традыцыйны і называецца “Душа-прыпеўка”. Лепшая прыпевачніца прызнана 83-гадовая Яніна Біркоўская з Баруноў.

Знакаміты Дзяржынскі гарадскі Дом культуры! Колькасе семінараў, прэзентацый, канцэртных праграм і неверагодных па фантазіі праектаў, пра якія пісалі карэспандэнты “К” падлічыць немагчыма. Тут заўжды ўтульна, гасцінна і відовішчна. Пра 58-мы творчы сезон установы піша яе вядучы рэдактар Таццяна Шылак. Адкрыўся ён маштабнай канцэртнай праграмай. Цікава, што падчас гэтага мерапрыемства па традыцыі быў абраны пераможца конкурсу “Глядач года”. Сертыфікат на бясплатнае наведванне творчых праграм ГДК атрымала Таццяна Высоцкая. А за аднаасені роднай установе была ўшанавана загалчык касцюмакерка Ганна Сцяпанавая, якая адпрацавала на пасадзе больш за дваццаць гадоў.

Што такое твірлінг? Вікіпедыя сцвярджае, што гэта сінтэз гімнастыкі і танца. Справа ў тым, што днямі ў Санкт-Пецярбургу адбыўся Міжнародны чэмпіянат па мажарэт-спорце і твірлінгу, у якім бралі ўдзел калектывы з 12 краін свету: Беларусі, Расіі, Балгарыі, Грэцыі, Венгрыі, Казахстана, Малдовы, Польшчы, Славакіі... Андрэй Струнчанка піша, што нашу краіну прэзентавалі ансамблі мажарэтак і барабаншчыц,

харэаграфічныя гурты з Дуброўна, Новалукомы, Оршы і Шуміліна. Па словах галоўнага балетмайстра Віцебскага абласнога медальчынага цэнтра Волгі Панэ, барабаншчыцы і мажарэткі Віцебшчыны зрабілі ў замежжы фурор. Літаральна кожны беларускі калектыў заняў прызавыя месцы.

Гарбузовы фест прайшоў у аграгарадку Ходараўцы (Лідскі раён). Выстава-конкурс аграрных пудзіл пераўтварыла мерапрыемства ў нязмушаную гумарыстычную акцыю. Дарэчы, перамагло пудзіла па мянушцы “Зубеня”, зробленае ў Першамайскім Доме культуры. А самы вялікі гарбуз вырасілі жыхары вуліцы Камсамоўскай.

Ліччына працягвае здзіўляць. Аграгарадок Гулы прапанаваў сумесны праект Лідскага РЦК і раённага тэатрыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. У Гудскім цэнтры творчасці і волынага часу прайшла конкурсная праграма “Суперплані — 2019”

(заўважце, не міс, а пані!). Дзячынты з РЦК пішуць, што “ў залатую восенскую пару былі ўшанаваны людзі сталага ўзросту”. Карона дасталася Алене Гілевіч з аграгарадка Дворышча.

Яшчэ адна навіна з Лідскага раёна. Аўтар — загалчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы Дар’я Маршнківец. Гаворка ідзе пра сустрэчу чытачоў з Валерыем Баранавым, колішнім намеснікам старшын Лідскага райвыканкама.

Загалчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Іванушкінай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Фёдара Панф’ярава Таццяна Астапук піша: “Дзень навагі старшага пакалення бібліятэкары адзначылі разам з Іванушкінай раённай арганізацыяй Беларускага грамадскага аб’яднання ветэранаў. Дарэчы, мясцоваму хору ветэранаў вайны і працы сёлета стаўняцца 25 гадоў”.

А вось інфармацыя з Бераставіцкай райбібліятэкі імя

На здымках:
1 Новы клубны сезон у Дзяржынску.
2 Гучаць прыпеўкі ў Кальчунах.
3 Гран-пры за прыгажосць мажарэтак.
4 Лепшыя пудзілы Ходараўцаў за выключэннем другой злева прыгажуні.
5 Акцыя “Маладзё за бяспеку”.

Восіпа Кавалевіцкага. Бібліятэкар Алексішай сельскай бібліятэкі Зоя Хлебнікова распавядае пра пасаджэнне аматарскага аб’яднання для дзяцей “Клёна” ў рамках акцыі “Чытаем разам”. Урок краязнаўства быў прысвечаны 75-годдзю ўтварэння Бераставіцкага раёна.

Літаратурная вечарына “Я толькі часінка влізнага свету” прайшла ў Слонімскай раённай бібліятэцы імя Якуба Коласа. Загалчык аддзела маркетынгу Ларыса Старубічова ўдакладняе, што вечарына была прысвечана 90-годдзю мясцовай паэтки Зарэмы Трафімовіч, якая была не толькі добрым літаратарам, але і таленавітым педагогам.

25 гадоў споўнілася вакальнаму гурту “Залысянка”. Калектыў працуе ў Залес-

кім Доме культуры, што на Смаргоншчыне. Мерапрыемства прайшло з аншлагам. Пра гэта напісала дырэктар Смаргонскага РЦК Галіна Крацінок.

Дзень пажылога чалавек прайшоў у Смаргонскім гісторыка-краязнаўчым музеі. Песні гучалі ў выкананні салістаў народнай эстраднай студыі “Міраж” Смаргонскага РЦК. Намесніца дырэктара гэтай установы Людміла Баракхоўская распавядае, што наведвальнікі музея маглі ў той дзень пазнаёміцца з творчасцю зямлячкі Ліліі Трохалевай, карціны якой прэзентуюцца на выставе.

27 верасня ў Свіслацкай дзіцячай школе мастацтваў адбылася творчая сустрэча з самабытным сучасным кампазітарам, даследчыкам музычнай гісторыі і выдаўцом

архійнай музыкі, арганізатарам фестывалю Яўгенам Паліўскім. Творы яго гучаць у Польшчы, Літве, Украіне, Германіі, Даніі, Італіі, Іспаніі, Чэхіі, Аргенціне... Цягам вечара гучалі ўрывкі з твораў кампазітара.

Работнікі Дома культуры гарадскога пасёлка Наваельня (Дзятлаўскі раён) прадэманстравалі вясельны абрад “Пірагі”. Сутнасць яго ў наступным: праз тыдзень палі вясельны каравай запрашаюць радню маладога на пірагі. Вясельны каравай дзвалі менавіта падчас гэтага абраду.

Сёлета Бярэзіншчыне стаўняцца 95 гадоў. Супрацоўнік мясцовай раённай бібліятэкі Тамара Кругалевіч піша: “З нагоды юбілею асабіста запатрабаваным з’яўляецца бібліятэчны праект “Краязнаўчы лектары на колах”. Чарговую вандроўку па раёне здзейснілі сябры клуба ветэранаў педагагічнай працы “Сустрэча”. Аб’ектам увагі быў абраны папалуска-багушэвіцкі маршрут: ад аграгарадка Палпы да аграгарадка Багушэвічы. Рымска-каталіцкі касцёл, школьны экалагічны музей і прыватны музей Міхаіла Драгуна сталі тэмамі для грунтоўных краязнаўчых гутарак.”

Дзень нараджэння адзначыла Беларуская маладзёжная грамадская арганізацыя выратавальнікаў-пажарных.

Прадстаўнік Савецкага раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях Мінска Таццяна Бычанок распавядае, што сёлета з 23 верасня па 15 кастрычніка ў адукацыйных установах і мнагадзетных сем’ях, у дамах пенсіянераў і ў месцах масавага знаходжання людзей праходзіць акцыя “Маладзё за бяспеку”. Ладзіцца віктарыны, алімпіяда крыжаванкі, прыбрацца тэатры, устанавіваюцца аўтаномныя пажарныя павадамляльнікі, абмяроўваюцца тэматычныя сітуацыйныя задачы. Заклучны этап акцыі — вялікая канцэртная праграма. Аднак, акцыя “Маладзё за бяспеку” — толькі невялікая частка таго, чым жыве арганізацыя. Штогод ладзіцца мноства прафілактычных, навуковых, забавляльных мерапрыемстваў, удзельнікам якіх становяцца юныя выратавальнікі.

Пішыце пра цікавае! Сустрэнемся праз тыдзень.

Для кагосьці Астравеччына найперш звязана з шыкоўным касцёлам у Гервятах (я калі ўпершыню пабачыў, хадзіў вакол, рот не закрываючы, гадзіны дзве), для кагосьці — з узьвядзеннем атамнай станцыі. Для мяне гэты раён асацыюецца з гістарычнымі персаналямі, пра якія я даведаўся калісьці ў мясцовых бібліятэках. Вакол легендарных асоб і будоўляў устаноў культуры.

Яўген РАГІН

Ад Астраўца да Вільноса — некалькі дзясяткаў кіламетраў. Мяціны тут лясныя, грыбныя, унікальныя па маляўнічасці (а дзе ў Беларусі яны іншыя?!). На гэтай урадлівай для неўтаймоўных фантазій глебе вырасла неверагодная колькасць паданняў. Бібліятэчная справа не ведае ў прасторы свайго ўплыву пытанняў дробязных ды другарадных. Усё кладзецца на алтар радзімазнаўства і прапаганды чытання.

ВУГРА БАЧЫЛІ?

Такім чынам метадысты цэнтральнай раённай бібліятэкі цягам некалькіх гадоў збіралі матэрыялы для кнігі “Астравеччына ў легендах”. Кніга пабачыла сёлета свет і дапамагла супрацоўнікам установы заняць у Рэспубліканскім конкурсе “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры” трэцяе месца. Дарэчы, побач з тымі сельскімі бібліятэкамі, пра якія пойдзе гаворка ніжэй, знаходзіцца таямнічае возера Бык. Адкуль такая назва? Звернемся да бібліятэчных вышукаў. Асноўная версія такая. Раней тут поле было. Гаспадар араў зямлю на быку ў дзень Уваскрэсення Хрыстовага. За гэты грэх, маўляў, і былі пакараны чалавек ды жывёла: разам праваліліся пад зямлю, а на гэтым месцы з’явілася возера. Дарэчы, ніхто не можа пакуль высветліць ягонаю глыбіню, бо дно надзейна схавана пад слоем глею. Тут водзіцца вугор. І на гэтай прычыне таксама возера стала раённым ландшафтным заказнікам. Назіранні за акальцаванай рыбай дазваляюць сцвярджаць, што Бык звязаны падземнымі водамі з літоўскім возерам Качканай. Лепшай падставы для закручвання агульных праектаў трансгранічнага супрацоўніцтва і не прыгадаць. Да прыкладу, няма ў нас яшчэ фесту ў гонар ву-

І гэтак толькі дзве асобы...

Бібліятэчны клопат ля возера па імені “Бык”

Байкеры ў Трокеніках на фоне маёнтка Мар’яна Богуша-Шышкі.

гора. Я не каштаваў, але кажуць, што вяндына з яго — далікатэс, варты стаць візітоўкай беларускай каралеўскай кухні. Ну, усё гэта пакуль мары. А мы прыойдем да рэалій.

ЯК БАЙКЕРЫ СТАЛІ ЧЫТАЧАМІ

Багатая прырода спараджае багатую духоўнасць. Нездарма ў Трокеніках (адчуваецца літоўскі ўплыў, адчуваецца) нарадзіўся ў 1901 годзе Мар’ян Богуш-Шышка. Ці ўсе з вас пра яго ведаюць? А ён, між тым, быў названы ў замежжы мастаком стагоддзя. Пра гэта — трэшкі паэзіі. А пакуль — гістарычна-архітэктурнае адступленне.

Асабліва нецярплым я параўну бы адкасліці гэты артыкул і хутчэй скіравацца ў Трокенікі. Усё гэта трэба бачыць на ўласныя вочы. Астатнім жа чытачам распавяду пра тое, што ў шыкоўным парку месціцца маёнтка Богушаў. Будынак узведзены ў стылі неабарока. Адным часам аматары даўніны вырашылі, што прыгажосць гэтая бяследна знікне па прычыне чынавенскай абыякавасці. На шчасце гэтыя чаканні не здзейсніліся. З 1996 года тут месціцца бібліятэка. Ліпавае алей захавалася цудоўна, часткова выжыла і алей каштанавая. “Ліпавае” шлях вядзе да разлому, над абрывам — трохсотгадовы дуб. Цяпер няма адбою ад ахвотных сфатаграфавання на фоне старажыла.

Але ўрэшце — пра бібліятэку. Ніхто, напэўна, і не ведаў бы пра Трокенікі, калі б не мясцовыя бібліятэкары. Сёння тут рэй вядзе Алена Мацке-ла. Яна распавядае пра тое, што сёлета раён вы-

Ліпавае алей.

Працоўны дэсант у вёсцы Малі.

Валун у гонар Іосіфа Гашкевіча.

даткаваў грошы на рамоніт колішняга маёнтка. Работы пачынаюцца да даху. Бібліятэка размешчана на першым паверсе, на другім — этнаграфічны куток і пакой, прысвечаны мастаку Богушу-Шышкі. Афішыйна гэта бібліятэка-клуб, але для клубнай дзейнасці няма плошчаў. Цяпер самы раз сказаць колькі слоў пра Алену Бяляслаўну. Маладая, шырокага кругагляду, па адукацыі — аграном, але мае ўхваль-

нае жаданне атрымліваць вышэйшую бібліятэчную адукацыю завочна. Гэта яна распавяла мне ўсё да драбніц пра Мар’яна Богуша: матэматык, мастак, вучыўся ў Віленскім універсітэце ў Фердынанда Русчыша, ваяваў, трапіў у палон, выкладаў гісторыю мастацтва на курсах у Італіі, жыў у Англіі, напісаў “Нарыск гісторыі выяўленчага мастацтва на землях ВКЛ”, названа мастаком стагоддзя. У Трокеніках захоўваюцца

копіі жывапісных работ майстра. Алена Мацке-ла хоча, каб установа яе стала бібліятэкай-музе-ем. Дарэчы, і зрабіла яна для гэтага вельмі шмат. Маю на ўвазе рэкламнаю раскрутку ў сацсетках і на афішыйных сайтах. У выніку бібліятэка не толькі абслугоўвае 450 чытачоў, але і ладзіць цягам года некалькі дзясяткаў экскурсій па музейным парку, парковых алейх да стайні і філігелі Богушаў. Нават астравецкія байкеры завялі традыцыю наведваць Трокенікі і бібліятэку. Прыцягваюць не толькі дуб з абрывам, але і асоба

Знакаміты дуб.

Мар’яна Богуша-Шышкі. І ўвогуле канек для Мацке-ла праца з моладдзю.

ЯПОНИЯ ЗУСІМ БЛІЗКА

Перанясемса ў вёску Малі (нашчэ на першы склад). Пагадзіцеся, назва дзіўная. Кажуць, паблізу былі калісьці паселішчы з не менш экзатычнымі назвамі, якія, маўляў, прыдумаў колішні ўладар гэтых мясцін Іосіф Гашкевіч, мованавец, вандрунік, калекцыянер, першы консул Расійскай імперыі ў Японіі, адзін з аўтараў першага японска-рускага слоўніка. На вялікі жаль, мясцовыя бібліятэкар Анжэла Янкоўская абвяргае факт існавання такіх назваў, а мне вельмі хочацца, каб прыгожая легенда была явай. Без такіх цікавостак сумна жыць. “А мы і так не сумеем!” — кажа Анжэла Уладзіміраўна і распавядае пра даўнюю завяздзёнку ў рэгулярных стасунках са сталымі чытачамі.

ПАНТЭОН ГЕРОЯЎ

І ў сувязі з вышэйвядзеным, вась пра што хацелася б сказаць напрыканцы артыкула. Так, нашы бібліятэкі шмат зрабілі і робяць для таго, каб тыя асобы мінулых стагоддзяў, што ўславілі сябе ды Беларусь, не зніклі з памяці народнай. Але веданне герояў, як мне падаецца застаецца малальным і не ідзе далей тых вёсак, дзе ёсць “імяныя” школьныя ці бібліятэчныя музейныя пакоі. Маю на ўвазе не толькі паплекнікву Каліноўскага, якія пасля паразы паўстання раз’ехаліся па свеце, але і без віны рэпрэсаваных у мінулым стагоддзі беларускіх пісьменнікаў кшталту Уладзіміра Дубоўкі... Карацей кажучы, патрэбны не толькі Пантэон герояў. Патрэбна сістэма ўшанавання: выданне біяграфічных кніг ды альбомаў, здымка дакументальных ды мастацкіх стужак. Ці не ў гэтым сутнасць нацыянальнай ідэалогіі?

Ля будынка, дзе месціцца клуб і бібліятэка, устаноўлены мемарыяльны валун, які нагадвае, што ў Малі Гашкевіч пасяліўся пасля службовай адстаўкі (а нарадзіўся ён у Мінскай губерні). Мы калісьці з Косцем Антанавічам стаялі ля гэтага

6 кастрычніка ў Беларусі святкаваўся Дзень архівіста, а праз тыдзень краіна адзначае Дзень работнікаў культуры. Супрацоўнікаў Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва абодва гэтыя свята, бадай, датычацца ў роўнай ступені.

Антон РУДАК

АМАЛЬ ТАЕМНЫЯ

Напачатку кастрычніка адбыліся чарговыя Архіўныя чытанні, якія ладзяцца з 2003 года. Сёлетняя, 17-я па ліку сустрэча, прысвечалася пытанням супрацоўніцтва архіва-музея з Нацыянальным архівам Рэспублікі Беларусь. Асабліва ўвага звярталася на дакументы былога архіва Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, якія ў дзевяностыя гады мінулага стагоддзя былі далучаны да комплексу дакументаў НАРБ і складаюць там фонд 4п. Ён уяўляе цікавасць і для даследчыкаў гісторыі культуры, бо многія яго дакументы звязаны з дзейнасцю літаратурных аб'яднанняў, якія дзейнічалі ў Савецкай Беларусі ў 1920 – 1930-я гады — такіх як “Маладняк”, “Узвышша”, “Польмя”, “Звенья”, “Юнгер арбайтэр” і іншыя. Гэтыя дакументы надзвычай каштоўныя з той прычыны, што часта архівы саміх аб'яднанняў страчаны, і толькі праз згаданы вышэй фонд можна атрымаць пэўныя звесткі аб іх дзейнасці.

Акрамя двух згаданых архіваў, чытанні адбываюцца пад эгідай арганізацыі, якую дырэктар БДАМЛіМ Ганна Запартыка паўжартам называе “амаль таёмнай” — Беларускага таварыства архіваў. Чаму таёмнай? Бо дзейнасць яго, на жаль, не шырокавядомая. Таварыства было створана яшчэ ў 1990 годзе, і, сярод іншага, раз на два гады яно праводзіць конкурс на званне найлепшага архівіста.

Да сёлетніх XVII Архіўных чытанняў прымеркаваная таксама выстава “Нестар беларускага адраджэння”, прысвечаная 160-годдзю з дня нараджэння Браніслава Эпімаха-Шыпілы — аднаго з пачынальнікаў Беларускага руху канца XIX — пачатку XX стагоддзя. Выставы — адзін з відаў планавай дзейнасці архіва-музея. Рыхтуюць іх зазвычай акурат да юбілеяў фундавальнікаў — часам у самой установе, часам за яе межамі, супрацоўнічаючы з іншымі музеймі.

Метраполія архіва

Скарбніца дакументальнай спадчыны радзімы і замежжя

Стаіць (справа) Барыс Кіт, будучы сусветнаведомы навуковец.

КРЫНІЦЫ РОБЯЦЦА ДАСТУПНЫМІ

Важнай часткай дзейнасці архіва-музея з’яўляецца таксама ўдзел у падрыхтоўцы ўласных выданняў і публікацыі дакументаў. Так, у 2011 годзе быў укладзены двухтомнік твораў вядомага празаіка, крытыка і літаратуразнаўцы міжваеннага перыяду Адама Бабарэкі — у падрыхтоўцы гэтай публікацыі ўдзельнічалі Ганна Запартыка, супрацоўнік архіва-музея літаратуразнаўца Віктар Жыбуль і дачка літаратара Алеся Бабарэка. У выданне ўвайшлі амаль усе дакументы фонду Адама Бабарэкі, якія былі ў свой час перададзеныя яго сям’ёй з Масквы. Адметнасць працы над публікацыяй гэтага фонду палягала ў тым, што многія тэксты ствараліся Адамам Бабарэкам у высылцы, ва ўмовах дэфіцыту паперы — таму два розныя творы маглі быць напісаны на двух баках аркуша паперы. Укладальнікам давялося ўлічваць гэтую асаблівасць пры публікацыі.

У 2013 годзе супрацоўнікам архіва-музея Уладзімірам Кулажанкам быў апублікаваны летапіс Дукорскай Петра-Паўлаўскай царквы за 1867 — 1917 гады. Гэты дакумент можна лічыць унікальным, бо, хцяпа падобныя летапісы мусілі весці ва ўсіх праваслаўных прыходах, але да нашага часу захавалася надзвычай мала такіх дакументаў. Летапіс дукорскай царквы дайшоў да нашых дзён у складзе фонду вядомага крытыка і літаратуразнаўцы міжваеннага перыяду Лукаша Бэндэ. Цяжка меркаваць, якімі шляхамі летапіс трапіў у зборы гэтага адыёзнага дзеяча, але, тым не менш, такім чынам была захаваная цікавая крыніца па гісторыі Беларускага мястэчка канца XIX і пачатку

Мельхіёравы сподак, каварварка і скрынка для захоўвання гарбаты, якія належалі сям’і этнографу Адама Ягоравіча Багдановіча — бацькі паэта Максіма Багдановіча.

ку XX стагоддзяў. Гэта першая і пакуль адзіная поўная публікацыя царкоўнага летапісу асобным выданнем. На падставе дакументаў з фонду БДАМЛіМ былі падрыхтаваны цікавыя публікацыі мемуараў. Так, яшчэ ў часы СССР былі апублікаваны партызанскія ўспаміны літаратуразнаўцы Навума Перкіна — але тагачасныя ідэалагічныя ўстаноўкі наклілі свой адбітак на тэкст дакумента: многія фрагменты мемуараў не былі далупшчаны да друку. У 2013 годзе мемуары былога партызана былі апублікаваны без купюр, пад красамойнай назвай “Эпітафія без сляў”. Аналагічныя адбыліся і з мемуарамі знакамітай дзячкі Паўліны Мядзёлкі. Ейныя ўспаміны “Сцежкамі жыцця” выйшлі ў свет яшчэ ў 1974 годзе, але толькі летась у серыі “Беларуская мемуарная бібліятэка” была апублікавана іх нецэнзураваная версія.

ВЯРТАННЕ СПАДЧЫНЫ

Ганна Запартыка адзначае, што нягледзячы на сумняў і складаныя лёсы Беларускай дакументальнай спадчыны ў XX ста-

таў у Беларусі, пры належным апісанні, вывучэнні і магчымасці доступу для даследчыкаў. Вяртанне дакументаў цяпер адбываецца пры дапамозе Міністэрства чынам, напрыклад, сродкамі дыпламатычнай пошты.

У межах дамоў Дэпартаменту па архівах і справаходстве Міністэрства юстыцыі з замежнымі архівамі адбываецца ўзаемаабмен копіямі дакументаў. Такім чынам, напрыклад, былі атрыманы з Расіі і Казахстана копіі да-

беларускай гімназіі. Здымкі зробленыя ў 1932 — 1935 гадах і сабраныя ў альбом ужо на эміграцыі. Гэта цікавая крыніца па гісторыі Беларускага руху — на некаторых фота можна бачыць выбітных дзеячаў, напрыклад, такіх, як вядомы навуковец Барыс Кіт — ён некалі выкладаў у гімназіі, а пасля зрабіўся вядомым як канструктар ракетнай тэхнікі. Вядома, з эміграцыі ў фонды архіва-музея трапляюць не толькі вывезеныя некалі з Беларусі дакументы, але і створаныя беларускімі дзеячамі за межамі краіны.

РЭЧЫ АСАБІСТЫЯ

Архіў-музей розніцца ад звычайнага архіва акурат тым, што тут захоўваюцца, акрамя дакументаў, і іншыя артэфакты, звязаныя з жыццём і дзейнасцю той ці іншай выбітнай асобы. Праўда, улік іх вядзецца ўсё-такі як у архіве, а не па музейных правілах — то-бок, напрыклад, адна архіўная справа можа змяшчаць з дзясятка фотаздымкаў, якія ў музей лічыліся б кожны за асобную адзінку захоўвання. Ёсць у архіве асабістыя рэчы сям’яў літаратараў Максіма Гарэцкага, Максіма Багдановіча, Канстанціна Буйло і многіх іншых. Тут сабраныя калекцыі галдзінінкі, друкарак, тэкстылю, фалерыстыкі і гэтак далей.

Заліковая кніжка студэнткі Львоўскага ўніверсітэта Алаізы Пашкевіч — паэтэсы Цёткі.

Наогул жа планавец дзейнасць па камплектаванні надзвычай цяжка. Праца па выяўленні дакументаў не спыняецца, але ніколі няма гарантыі, колькі іх трапіць у архіў. Ганна Запартыка прыводзіць прыклад, як аднойчы супрацоўніца архіва-музея паехала ў камандзіроўку ў іншую краіну забіраць архіў кагосці з беларускіх дзеячаў, а вярнулася з адным-адзіным дакументам — ці то сваёй перадумалі аддаваць паперы, ці што іншае. Але бывае і інчачай — так, Ганна Вячаславаўна прыгавдае, як сама ездзіла ў Бялу-Падляску ў Польшчы да нашчадкаў Беларускага грамадскага дзеяча Антона Няканды-Трэпкі. Сваёй паставіліся да супрацоўніцы Беларускага дзяржаўнага архіва з вялікім даверам і аддалі ўсе дакументы і артэфакты, якія толькі маглі.

Наталля Гардзінка дадае, што з нядаўняй паездкі ў ЗША прывезла ў архіў, напрыклад, альбом фотаздымкаў з Віленскай

Эдзі Рознэр.

(Працяг. Пачатак у № 40)

35 па 15 чэрвеня 1940 года ў Маскве была запланаваная дэкада беларускага мастацтва, якая ўжо двойчы адсоувалася на пазнейшы тэрмін. Адсутнасць у рэспубліцы калектываў народнага танца і народнага хора яе кіраўнік Панамарэнка вырашыў кампенсаваць гуртом салдацкага танца Беларускай Асобай ваеннай акругі і падрыхтаваным Генадзем Цітовічам сялянскім хорам вёскі Вялікае Падлесце, якая толькі ў верасні 39-га ўвайшла ў склад БССР. А ў якасці яшчэ аднаго “сакрэтнага козыра” ён планаваў гастролі ў Маскве свайго джаз-аркестра. Прычым слова “джаз” са сцэнарыя было выкрэслена.

Канешне, рызыка была: як успрыме такі адыход ад выпрацаванай дэкадамі папярэдніх саюзных рэспублік завядзёнік, галоўны глядач — таварыш Сталін?

Таму джаз вырашылі — на ўсялякі выпадак, ад праху падaley — не ўключачь у афіцыйную праграму, а паралельна даць яму пляцоўку ў Летнім тэатры сада “Эрмітаж”, што ў Каротным радззе. Ежы Бяльзашкі сачыніў і аранжыраваў вялікую джаз-фантазію “Казкі Венскага леса” ваводзе музыкі Ігана Штрауса, аркестраваў песенкі братаў Гарысаў і рэпертуру балетіста.

Юнак-трубач Юра Цэйтлін з папелчнікамі лезуць праз плот Летняга тэатра, каб паслухаць рэпетыцыю беларускага джаза. Іх затрымавае міліцыя. Выпадкова побач апынуўся Рознэр. Ён хутка ўладжвае дробны інцыдэнт і прэзентуе юнаку сваё фота з аўтографам: “Добраму трубачу Юрыку”.

Урэшце, прэм’ера. Квіткі, фота Рознэра і лаштоўкі з выявай аркестра разліцаліся за лічаныя гадзіны. Масква ведала джаз-аркестры Леаніда Уцёсава, Барыса Ронскага, Аляксандра Цфасмана, братаў Пакраса, Аляксандра Варламава, Каралі-Шульжэнка... Але такога — не чула і не бачыла!

У Дзяржаўным джаз-аркестры БССР капрызлівай маскоўскай публіцы ўсё здавалася незвычайным, усё было нейкае “не наша”, заходняе: элегантныя белыя строі музыкантаў, іх вольныя рухі і паводзіны на сцэне, вытанчаныя манеры, гарэзлівыя зносіны з залай, прыгажосць пані-спявачак у ззяючых сукнях, іх мілагучныя замежныя акцэнты, сцэнічнае асвятленне, мікрафоны... А таксама — амаль цалкам замежны рэ-

пертуар. І, канешне ж, непераадольнае абаяннае ўсмешлівага Эдзі Рознэра — яго фірмовы “Смайлін!” Не кажучы ўжо пра віртуозныя сола.

На працяглым сола ўдарніка музыканты сыходзілі за кулісы — гралі там у карты, чыталі газеты, пасопвалі, тым самым падкрэсліваючы, якой доўгай здаецца ім партыя калегі.

Замест дзесяці дэкадных дзён, “рознэраўчы” займалі “Эрмітаж” цэлы месяц, ламаючы графікі занятасці прэстыжнай сталічнай пляцоўкі.

Сярод тых нешматлікіх нумароў дэкаднай праграмы, якія былі

Трыумфальныя гастролі па СССР завяршаюцца раніцай 22 чэрвеня 1941 года ў Кіеве. Эдзі, Рут і іх дачка Эрыка ў гатэлі хаваюцца пад раялем ад кавалкаў цэпгі і бітага шкла: горад бамбяць.

Пачалася вайна.

У калектыву прыбывае ўраджэнец Беларусі, дасведчаны дырэктар Давід Ісаакавіч Рубінчык. Ён дабіўся, каб музыканты атрымалі бронь: іх не прызвадуць у войска.

Аркестр выступае ў прызыўных мабільных пунктах, перад новафармаванымі часткамі. Злараліся кур’эзы.

не бок а бок, жарты, розыгрышы, каструлі супа на керацінках і пры-мусах, пранне і сушка бялізны, дзеці, якія валяцца з верхніх паішаў... Гэты мікрасвет быў поўны сяброўства і сварака.

Альберт Гарыс, які не ведае нот, сачыў мелодыі “пёсэнэк” і ноччу расштурхвае брата: “Мэ-тэк, запішы!” Той запісаў. Будзьяц Рознэра і Бяльзашкага — агульная радасць! Працягваюць спаць. Заўтра ў канцэрте — новая песня.

Сынам дырэктара аркестра быў знакаміты ў далейшым рэжы-

Рознэр, Бяльзашкі, Рубінчык у адчай: з кім працаваць? Што такім складам іграць?

Шлюць у Маскву свайму апекуну Панамарэнку тэлеграму аб катастрофе.

У чаканні аслаблены гурт выступае ў фэе кінастатраў перад сенансамі, пасля вяртаюцца ў напаяў-спусцелы вагон-інтэрнат.

Неўзабаве мясцовы партыйны кіраўнік атрымлівае ўрадавую тэлеграму ад беларускага калегі з просьбай дапамагчы дафарміраваць аркестр.

Прыходзяць музыканты, якія знаходзяцца ў эвакуацыі, канферансье Юрыя Благаў, паэт Навум Лабкоўскі, які сачыў рускія тэксты да “пёсэнэк”, і трубач Юрыя Цэйтлін — той самы юнак, якому ў 40-м падчас беларускай дэкады Рознэр прэзентаваў сваё фота.

Цэйтлін пытаецца: — Эдзі Ігнатавіч, вы тады напісалі “добраму трубачу”...

— А я ведаў, што ты некалі станеш у мяне музыкантам.

Радасць азмрочвае званок Панамарэнкі: ён паведамаў Рознэрам,

Дзяржаўны джаз-аркестр БССР. 1943 год.

Партытура лёсу “колоссАль”нага Эдзі

Да 80-годдзя джаза ў Беларусі

Эдзі і Рут у Сочы. Верасень 1940 года.

З канферансье Юрыем Благавым.

знятыя на кінастужку, тры прыналежылі да беларускага джаза: два аркестравых і танц-дуэт Славы і Юрыя Нэй. Стужка захавалася ў добрым стане.

Пра ажыятаж і трыумфальныя гастролі джаза данеслі Сталіну. І, як бышам, ён кінуў рэпліку: “Летам на адпачынку паслухаю”. А правадыр нічога не забываў.

І вось, тым жа летам, калі джаз гастрэляваў у Алма-Аце, прыйшла ўрадавая тэлеграма: тэрміновы выклік у Сочы.

Прыбылі. Перад канцэртнай залай — ні душы. Кардоны аховы. Музыкантам пры ўваходзе загадана раскрыць футаралы з інструментамі.

У фэе нікога. Праз шчыліну ў заслоне відаць пустую залу. Як гэта ўсё патлумачыць?

Ім загадваюць: “Пачынайце”. Музыка, спевы, жарты ў пустую залу. Няма рэакцыі, апладысмантаў.

Ледзь рассунуты штормкі ва ўрадавай ложы. Развіталыя песенька, “бісоўка”. Сыходзіцца заслона. Згасае святло. Музыкантаў вьзуюць у галэль.

Неспакойная ноч без сну. Раніцай тэлефануюць Рознэру: “Эдзі Ігнатавіч, таварыш Сталін канцэрт спадбаўся”.

У адным горадзе Сярэдняя Азіі джаз грае перад байцамі, якіх адпраўляюць на фронт. Мёртвая цішыня, ніякай рэакцыі, залу ні музыкі, ні жартамі не раскачаць, не “завесці”. У артыстаў недаўменне...

Раптам прылятае Рубінчык і кажа, што здарылася бльганіна: іх не туды прывезлі, у зале ўраджэньці сярэднеазійскай рэспублікі, якія не ўспрымаюць акордавую джазавую музыку, а тут павінны перад імі выступаць выканаўцы на нашых інструментах трохструнных камузах.

Аркестр перабазіруецца на іншы пункт, дзе перад байцамі-эўрапейцамі трэнюцца на камузах. І там у зале таксама завісла цішыня.

Джаз заняў сцэну і радасна зайтраў перад сваёй аўдыторыяй.

Або іншы выпадак. Канцэрт у Бакінскай філармоніі не могуць пачаць: няма вакалісткі Зоі Ларчанка. Знерваваная Рут патрабуе, каб муж звольніў парушальніцу дысыцыпліны — спрашала, канешне ж, і жаночая рэўнасць. Але тут з’яўляецца шчаслівая Зоя: яна “выбіла” ў свайго апекуна пасажырскага вагона. Ён на тры ваенныя гадзіны стане “домам на колах” для музыкантаў і іх сем’яў.

Жыццё ў вагоне: пераезды, рэпетыцыі, непаруўнае суіснаван-

сёр Валерыя Рубінчык. Потым ён успамінаў:

— Рознэр быў вельмі разумны. Глядзеў табе ў вочы — і ўсё разумеў з паўслова. Трубач ён быў вялікі, можа, нават геніяльны. І такі ж вялікі шоумен. Поспех для яго быў звыклым: кароль сцэны! Заслона расоўвалася, аркестр у гэты момант ужо іграў — усё прыгожыя, у белых строях, гальштукі, фрызуры! Затым іншыя пінажкі: блакітныя. Рознэр ведаў прастыя прыёмы эстрады: эмацыйны канцэрт. Ён прызываў іх да сваёй геніяльнасці.

Адной ноччу ў вагоне, што стаіць у тупіку на запасных пулях, запанавала ціхая мітусня. Чужы франтаваты паляк вьдзе патаемныя перамоны — шогтам, каб не чулі дырэктар і кіраўнік.

Ляпаюць дзверы, мільгаюць цені...

На досвітку высвятляецца: няма паловы аркестра! Аказваецца, ноччу музыканты падаліся на аэрадром, адкуль узятаў апошні самалёт у Іран: там фарміравалася польская армія генерала Андорэса. Зніклі канферансье Крукоўскі, браты Гарысы, спявачка Ігнатавіч, танц-дуэт брата і сястры Мэй, амаль уся група медных.

Засталося менш за палову аркестра.

Бяльзашкім ды іншым музыкантам, што ўсе іхнія роздзічы ў Варшаве знішчаныя фашыстамі ў гета...

Тым не менш, канцэрты ідуць штовечар — з песнямі і жартамі.

І вось, гастролі ва Уладзівастоку. Канцэрт для саюзнікаў — амерыканскіх маракоў, сярод якіх нямаца цемнаскурных. Музыканты ад прадстаўнікоў “органаў” атрымліваюць інвектыву: “Пасміхацца, але зносінаў пазбягаць”. Рознэр з імі ветліва гутарыць па-англійску, маракі прэзентуюць яму грампліты з запісамі джаза.

Пра тую даўнюю падзею ўжо напачатку 70-х у рэстаране рачнога вакзала “Хімкі” расказваў нам Благаў. Ён тады ва Уладзівастоку на добрым падпітку абдымаўся з амерыканцамі, уздымаў тосты за перамогу над агульным ворагам! Раніцай да вагона падкаціла “эмка”. Благава арыштавалі, Рознэру сказілі, каб на вечаровы канцэрт ён канферансье не чакаў.

На мясцовым рынку жанкі музыкантаў мяняюць рэчы на амерыканскія кансервы, а мужчыны купляюць грампліты.

У вагоне ідзе падзел прадуктовых картак: тут “нашы” і “не нашы”, — значыць, тыя што прыбылі ў аркестр з СССР, і варшавяне.

Ізноў становіцца ценна: па шэсць чалавек у купэ, паўсюль бегаюць дзеці, грмыць тазікі і ванначкі, шыпяць прымусы... Побытавая неўладкаванасць псуе адносіны.

У тэмбурцы ставіць ялінку, дзеці робяць касцюмы — рыхтуюцца да сустрэчы новага, 1943-га, года.

І тут падкоўвае пасажырскага вагона з адзіным пасажырам — Зоія Ларчанка! Гэта новы падарунак яе апекуна аркестру Эдзі Рознэра.

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст."

Выставы:
■ Выстава жывапісных твораў народнага мастака Беларусі Аляксандра Кішчанкі (1933 — 1997) "Касмічны пілігрым" — да 20 кастрычніка.
■ Выстава твораў Мікалая Мішчанкі "Шляхам творчасці" — да 27 кастрычніка.
■ Выстава "Аман: жамчужына Усходу. Рамесная спадчына" з калекцыі Нацыянальнага музея Султана Аман — да 19 студзеня 2020 года.
■ Выстава "Прашу прыняць у дар..." (дары і бескарыслівыя перадачы музею. 1999 — 2019).

Філіялы музея

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
■ Выстава работ графіка Дамітрыя Шапавалава "Нарысы з мінулага" — да 8 лістапада.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве пасюў альбо саломалляцінні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. К. Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестарміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіча VK13D.
■ Акцыя "Воляне піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

У МІНСКУ ГАЗЕТА "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Праспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Праспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Праспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ Выстава "Даўніна і навізна. Рускае ювелірнае мастацтва XVIII стагоддзя" — да 6 лістапада.

■ Выстава "Маісей Напельбаум. Партрэт эпохі" (да 150-годдзя выдатнага фотамайстра родам з Мінска) — да 23 кастрычніка.
■ Фотавыстава Альфрэда Мікуса "Беларускі прыгажуні" — да 20 кастрычніка.
■ Выстава твораў Алы Губарэвіч "Ніч знікаючых успамінаў" — да 24 кастрычніка.

**Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ
ІЗ ЭЗДУ РСРДП**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
■ Інтэрактыўная выстава "Гульні розуму" — да 1 снежня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К. Маркса, 38. Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."
■ Выстава "Беларускі рубель. Гісторыя ў чвэрць стагоддзя" — да 21 снежня.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К. Маркса, 12. Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўны прыродны ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях"; "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX стст."; "Тэатральная культура Беларусі XX стст."

захаваўніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гошці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культурна. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дзяцей "Інтрыгі Купідона".
■ Музейная камунікацыйная праграма: "Табе, нашчадак, у добры дар..." — "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракама".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чаючая гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясяля.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАў Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Абноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу"

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".
■ Выстава джарытэаўна-прыкладнага мастацтва "Модны вернісаж" — з 17 да 27 кастрычніка.

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая фотадакументальная экспазіцыя "1939. Пачатак Другой сусветнай вайны".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА- КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ- ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Леніна, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Час гарбаты" з фондаў музея — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Дзівы антычных цывільзацый" — да 15 студзеня 2020-га.
■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
■ Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейска, 1.
■ Выстава работ Міхаіла Карлука "Беларускі культурны ландшафт" — да 12 лістапада.
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выходзі старога

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай

зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галарграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папарац-кветкі", "Вячоркі".
■ Выставачны праект гісторыка Ігара Мельнікава "Мяжа была пад Мінскам. 1921 — 1941" — да 12 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАў Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Абноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу"

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".
■ Выстава джарытэаўна-прыкладнага мастацтва "Модны вернісаж" — з 17 да 27 кастрычніка.

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая фотадакументальная экспазіцыя "1939. Пачатак Другой сусветнай вайны".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА- КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ- ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Леніна, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Час гарбаты" з фондаў музея — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Дзівы антычных цывільзацый" — да 15 студзеня 2020-га.
■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
■ Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейска, 1.
■ Выстава работ Міхаіла Карлука "Беларускі культурны ландшафт" — да 12 лістапада.
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выходзі старога

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай

ПА ПЫТАННЯХ РАЗ'ЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані • вазок; каліска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужовага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульня "Карэты майстар".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Беларускі брыльянт у кароне палядуірных абразоў праваслаўя" — да 27 кастрычніка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА- КРАЯЗНАУЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны". г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрайскага супрацудлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Святое кухні Міцкевічаў", "Малюнкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава "Феерыя творчасці" — да 20 кастрычніка.
■ Выстава літоўскага фотамастака Альгімантаса Александравіча "Твараніц племні" — да 20 кастрычніка.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл/факс: 334 11 56.
■ 12 — "Турандот" (опера ў 3-х дзях) Дж. Пуччыні. Дырыжор — Віктар Пласкіна.
■ 13 — "Лаўрэнсія" (балет у 2-х дзях) А.Крэйна. Дырыжор — Алег Лясун. Пачатак а 18-й.
■ 13 — Канцэрт "Залатая калекцыя ўкраінскай вакальнай музыкі". Камерная зала імя Л.П.Александровіча. Пачатак у 18.30.
■ 15 — "Князь Ігар" (опера ў 2-х дзях з пралогом і эпілогам) А.Бардазіна. Дырыжор — Алксандр Анісімаў. Прэм'ера.
■ 16, 17 — "Карсар" (балет у 3-х дзях) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Дэліба, Р.Дрыга, П.Альдэнбургскага. Дырыжор — Мікалай Калядка.

18 — "Аўтографы і іміджы. Мая Пілісцкая. Прывічэнне".

■ 19 — "Ор і Ора" (харэаграфічная прычка аб каханні ў 2-х дзях) М.Крылова. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 19 — Вечар старадаўняга рамансу. Камерная зала імя Л.П.Александровіча. Пачатак у 19.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл/факс: 154 04 44.
■ 13 — "Сірожа" (жыццё ў дзвюх эпохах) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
■ 15 — "Бетон" (візуальная паэзія) Я.Карнга.
■ 16 — "Мудрамер" (сатырычная камедыя) М.Матукоўскага. Прэм'ера.
■ 17 — "Сіндром Медэі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай.
■ 18 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзях)

Н.Птушкінай. Прэм'ера.

■ 19 — "Залатое сэрцайка" (інтэрактыўная казка для дзяцей і дарослых) С. Навуменка. Пачатак аб 11-й і а 14-й.
■ 19 — "А ці будзе заўтра" ("7 дзён без антракту") Д.Багаслаўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 12 — "Умка" (кранальная гісторыя ў адной дзві) Ю.Якуляева.
■ 13 — "Кветачка-вясёлка" (музычная казка ў 2-х дзях) В.Катаева.
■ 19 — "Казкі пра казку" (пагодле твораў беларускай мастацкі Ганны Сілівончык). Прэм'ера. Пачатак спектакляў аб 11-й.